

K R O N İ K

- I. — 1953 yılı mevzuatı; II. — Mahkeme içtihatları;
III. — Eser tahlil ve tenkitleri.

I

1953 YILI MEVZUATI [*]

- A) Kanunlar; B) T. B. M. M. kararları; C) Tefsirler; D) Nizamnameler;
E) Talimatnameler; F) İcra Vekilleri Hey'eti kararları.

A) KANUNLAR;

1 — Adli işler.

§ Kabul buyurulan 9/1/1953 tarih ve 6004 sayılı kanunla: Hâkimler Kanununun bazı maddelerini değiştiren 14/12/1949 tarihli ve 5457 sayılı kanuna aşağıdaki muvakkat madde ilâve edilmiştir: 2556 sayılı Hâkimler Kanununun bu kanunla tadil edilen beşinci maddesinde yazılı şekilde staja başlamış bulunan namzedlerden, bir yıllık staj müddetini bitirmiş veya bitirecek olan namzedleri, kadro icaplarına göre, yardımcılık sınıfına tayine iki sene müddetle Adliye Vekili salâhiyetlidir. Ancak iki yıldan az staj yaparak hâkim yardımcılığına tayin edilenlerin bakiye staj müddetleri hâkim yardımcılığında geçecek terfi müddetlerine zam ve ilâve olunur [Resmî Gazete, 17 Ocak 1953, sayı: 8311].

2 — Andlaşma ve sözleşmeler.

§ Kabul buyurulan 21/1/1953 tarih ve 6020 sayılı kanuna göre; Harp felâketzedelerinin himayesine dair 12 Ağustos 1949 tarihli Cenevre sözleşmeleri onanmıştır [Resmî Gazete, 30 Ocak 1953, sayı: 8322].

[*] Resmî Gazetenin Ocak 1953 - Haziran 1953 tarihli nüshalarından alınmıştır.

§ Kabul buyurulan 23/1/1953 tarih ve 6031 sayılı kanuna göre; Türkiye Cumhuriyeti ile Federal Almanya Cumhuriyeti arasında 16 Şubat 1952 tarihinde Ankarada imzalanan ticaret ve ödeme anlaşmaları ile ekleri kabul edilmiş ve onanmıştır [Resmî Gazete, 2 Şubat 1953, sayı 8324].

§ 4/2/1953 tarih ve 6041 sayılı kanunla, Pariste 27 Mayıs 1952 tarihinde imza edilen ve Kuzey Atlantik Andlaşmasına taraf Devletlerce Avrupa Savunma Birliği üyesi Devletlere verilen garantilere dair Kuzey Atlantik Andlaşmasına ek protokol kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 11 Şubat 1953, sayı: 8332].

§ Kabul buyurulan 25/3/1953 tarih ve 6080 sayılı kanunla, Türkiye Cumhuriyeti ve diğer Müttefik Devletlerle Japonya arasında Vaşington'da imzalanan ve Japonya ile Barış Andlaşmasının on beşinci maddesinin «a» fıkrasının tatbikinden doğacak ihtilâfların halline dair olan anlaşma onanmıştır [Resmî Gazete, 1 Nisan 1953, sayı: 8374].

§ Kabul buyurulan 18/5/1953 tarih ve 6087 sayılı kanuna göre, Türkiye Cumhuriyeti ile Yunanistan Krallığı ve Yugoslavya Federatif Halk Cumhuriyeti arasında Ankarada akdedilen Dostluk ve İş Birliği Andlaşması tasdik olunmuştur [Resmî Gazete, 23 Mayıs 1953, sayı: 8415].

3 — Askerî işler.

§ Kabul buyurulan 16/1/1953 tarih ve 6016 sayılı kanuna göre; 1455 sayılı Askerî Memurlar Kanununun sekizinci maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: Askerî memurların sicil, terfi, disiplin, ayrılma vesair askerî muameleleri maaşça muadil buldukları subaylar gibidir. Memurların kıdemleri ilk memurluğa nasp tarihinden hesap olunur [Resmî Gazete, 22 Ocak 1953, sayı 8315].

§ Kabul buyurulan 25/3/1953 tarih ve 6077 sayılı kanunla, subay ve askerî memurların mecburî hizmetleri ve istifaları hakkında gereken hükümler vazolunmuştur [Resmî Gazete, 1 Nisan 1953, sayı: 8374].

§ Kabul buyurulan 25/3/1953 tarih ve 6078 sayılı kanunla, Askerî Ceza Kanununun 114 üncü maddesi değiştirilmiştir [Resmî Gazete, 1 Nisan 1953, sayı: 8374].

4. — Basın işleri.

§ Kabul buyurulan 23/1/1953 tarih ve 6026 sayılı kanuna göre; 15/7/1950 tarih ve 5680 sayılı Basın Kanununa aşağıdaki madde eklenmiştir: Devlet daire ve müesseseleri tarafından neşredilen mevkuteler 5680 sayılı kanunun basın yoluyla işlenen suçlara, cevap ve düzeltme hakkına taallük eden hükümleri dışındaki mükellefiyet ve şartlara tâbi değildir. Bu mevkuteler vasıtasıyla işlenen suçlarda mes'uliyet, suç mevzuu olan yazıyı yazan veya resmi yapan kimse ile birlikte bu mevkuteleri doğrudan doğruya idare etmekle vazifeli olan kimseye aittir. Mevkutenin üstüne bu kimsenin adı yazılır. Bu hususta memurun muhakematı hakkındaki kanun hükümleri cereyan etmez [Resmî Gazete, 31 Ocak 1953, sayı: 8323].

§ Kabul buyurulan 13/2/1953 tarih ve 6051 sayılı kanuna göre; Basın Kanununun 36 ncı maddesinin birinci fıkrası tadil edilmiştir [Resmî Gazete, 23 Şubat 1953, sayı: 8342].

5 — Bayındırlık işleri.

§ Kabul buyurulan 10/6/1953 tarih ve 6089 sayılı kanuna göre; 3132, 4100 ve 5259 sayılı kanunlarla sarfına mezuniyet verilen «286» milyon liraya ilâve olarak yapım ve malî programı hükûmetçe tasdik edilecek bütün yurda şamil su işlerine sarfolunmak üzere «500» milyon liraya ve 1960 senesine kadar gelecek yıllara sarî taahhüdlere girmeye Bayındırlık Vekili yetkili kılınmıştır [Resmî Gazete, 17 Haziran 1953, sayı: 8434].

6 — Bütçe işleri.

§ 5/1/1953 tarih ve 6001 sayılı kanunla; Devlet Havayolları Genel Müdürlüğünün 1947 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir. [Resmî Gazete, 13 Ocak 1953, sayı: 8307].

§ 5/1/1953 tarih ve 6002 sayılı kanunla; Devlet Havayolları Genel Müdürlüğünün 1948 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 13 Ocak 1953, sayı 8307].

§ 5/1/1953 tarih ve 6003 sayılı kanunla; Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünün 1947 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 13 Ocak 1953, sayı: 8307].

§ 9/1/1953 tarih ve 6006 sayılı kanunla; Hudut ve Sahiller Genel Müdürlüğünün 1947 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 17 Ocak 1953, sayı: 8311].

§ 9/1/1953 tarih ve 6007 sayılı kanunla; Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğünün 1948 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 17 Ocak 1953, sayı: 8311].

§ 9/1/1953 tarih ve 6008 sayılı kanunla; Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünün 1948 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 17 Ocak 1953, sayı: 8311].

§ 9/1/1953 tarih ve 6009 sayılı kanunla, 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cedvellerde değişiklik yapılmıştır [Resmî Gazete, 17 Ocak 1953, sayı: 8311].

§ Kabul buyurulan 21/1/1953 tarih ve 6018 sayılı kanuna göre, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün 1952 yılı bütçesine ek ve olağanüstü ödenek verilmiştir [Resmî Gazete, 28 Ocak 1953, sayı: 8320].

§ Kabul buyurulan 21/1/1953 tarih ve 6019 sayılı kanuna göre, Tekel Umum Müdürlüğü 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 işaretli cedvele olağanüstü ödenek konulmuştur [Resmî Gazete, 28 Ocak 1953, sayı: 8320].

§ 23/1/1953 tarih ve 6028 sayılı kanunla, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Genel Müdürlüğünün 1949 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 31 Ocak 1953, sayı: 8323].

§ 29/1/1953 tarih ve 6035 sayılı kanunla, Orman Genel Müdürlüğünün 1948 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 4 Şubat 1953, sayı: 8326].

§ 2/2/1953 tarih ve 6037 sayılı kanunla, 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı cedvellerde değişiklik yapılmıştır [Resmî Gazete, 6 Şubat 1953, sayı: 8328].

§ 2/2/1953 tarih ve 6038 sayılı kanunla, 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 işaretli cedveldeden «900,000» lira iptal edilmiştir [Resmî Gazete, 6 Şubat 1953, sayı: 8328].

§ 2/2/1953 tarih ve 6039 sayılı kanunla, Orman Genel Müdürlüğü 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cedvellerde münakale yapılmıştır [Resmî Gazete, 6 Şubat 1953, sayı: 8328].

§ 2/2/1953 tarih ve 6040 sayılı kanunla, Posta, Telgraf ve Telefon İşletme Genel Müdürlüğü 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 işaretli cedvelde değişiklik yapılmıştır [Resmî Gazete, 6 Şubat 1953, sayı: 8328].

§ 5/2/1953 tarih ve 6042 sayılı kanunla, Vakıflar Genel Müdürlüğünün 1947 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 11 Şubat 1953, sayı: 8332].

§ 9/2/1953 tarih ve 6043 sayılı kanunla, Ankara Üniversitesi 1947 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 16 Şubat 1953, sayı: 8336].

§ 9/2/1953 tarih ve 6044 sayılı kanunla, Ankara Üniversitesi 1948 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 16 Şubat 1953, sayı: 8336].

§ 9/2/1953 tarih ve 6045 sayılı kanunla, Ankara Üniversitesi 1949 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 16 Şubat 1953, sayı: 8336].

§ 9/2/1953 tarih ve 6046 sayılı kanunla, Vakıflar Genel Müdürlüğünün 1948 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 16 Şubat 1953, sayı: 8336].

§ 9/2/1953 tarih ve 6047 sayılı kanunla, Orman Genel Müdürlüğünün 1949 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 17 Şubat 1953, sayı: 8337].

§ 9/2/1953 tarih ve 6048 sayılı kanunla, Devlet Havayolları Genel Müdürlüğünün 1949 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 17 Şubat 1953, sayı: 8337].

§ Kabul buyurulan 20/2/1953 tarih ve 6054 sayılı kanuna göre, 1952 yılı Bütçe Kanununun üçüncü maddesinin «B» fıkrası kaldırılarak yerine yeni bir fıkra konulmuştur [Resmî Gazete, 24 Şubat 1953, sayı: 8343].

§ 21/2/1953 tarih ve 6055 sayılı kanunla Hudut ve Sahiller Sağlık Umum Müdürlüğü 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 26 Şubat 1953, sayı: 8345].

§ 25/2/1953 tarih ve 6056 sayılı kanunla, Ankara Üniversitesi 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 28 Şubat 1953, sayı: 8347].

§ 25/2/1953 tarih ve 6057 sayılı kanunla, İstanbul Üniversitesi 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 28 Şubat 1953, sayı: 8347].

§ 25/2/1953 tarih ve 6058 sayılı kanunla, İstanbul Teknik Üniversitesi 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 28 Şubat 1953, sayı: 8347].

§ 26/2/1953 tarih ve 6061 sayılı kanunla, Karayolları Umum Müdürlüğü 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 28 Şubat 1953, sayı: 8347].

§ 26/2/1953 tarih ve 6062 sayılı kanunla, 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 işaretli cedvelde değişiklik yapılmıştır [Resmî Gazete, 28 Şubat 1953, sayı: 8347].

§ 26/2/1953 tarih ve 6063 sayılı kanuna göre, Tekel Umum Müdürlüğü 1952 yılı Bütçe kanununa bağlı A/2 işaretli cedvelde değişiklik yapılmıştır [Resmî Gazete, 28 Şubat 1953, sayı: 8347].

§ 26/2/1953 tarih ve 6064 sayılı kanuna göre, Vakıflar Genel Müdürlüğü 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cedvelerde değişiklik yapılmıştır [Resmî Gazete, 28 Şubat 1953, sayı: 8347].

§ 26/2/1953 tarih ve 6065 sayılı kanuna göre, Devlet Havayolları Umum Müdürlüğü 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 ve A/2 işaretli cedvelerde değişiklik yapılmıştır [Resmî Gazete, 28 Şubat 1953, sayı: 8347].

§ 26/2/1953 tarih ve 6066 sayılı kanuna göre, Ankara Üniversitesi 1952 yılı Bütçe Kanununa bağlı A/1 işaretli cedvelde münakale yapılmıştır [Resmî Gazete, 28 Şubat 1953, sayı: 8347].

§ 27/2/1953 tarih ve 6067 sayılı kanunla, Devlet Üretim Çiftlikleri Umum Müdürlüğü 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 3 Mart 1953, sayı: 8349].

§ 27/2/1953 tarih ve 6069 sayılı kanunla, Devlet Demiryolları ve Limanları İşletme Umum Müdürlüğünün 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 3 Mart 1953, sayı: 8349].

§ 27/2/1953 tarih ve 6070 sayılı kanunla, Devlet Havayolları Umum Müdürlüğü 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 4 Mart 1953, sayı: 8350].

§ 27/2/1953 tarih ve 6071 sayılı kanunla, Posta, Telgraf ve telefon İşletme Umum Müdürlüğü 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 4 Mart 1953, sayı: 8350].

§ 28/2/1953 tarih ve 6072 sayılı kanunla, Vakıflar Umum Müdürlüğü 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 4 Mart 1953, sayı: 8350].

§ 28/2/1953 tarih ve 6073 sayılı kanunla, Beden Terbiyesi Umum Müdürlüğü 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 4 Mart 1953, sayı: 8350].

§ 28/2/1953 tarih ve 6074 sayılı kanunla Orman Umum Müdürlüğü 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 5 Mart 1953, sayı: 8351].

§ 28/2/1953 tarih ve 6075 sayılı kanunla Tekel Umum Müdürlüğü 1953 yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 5 Mart 1953, sayı: 8351].

§ 28/2/1953 tarih ve 6076 sayılı kanunla, 1953 malî yılı bütçesi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 2 Mart 1953, sayı: 8348].

§ 25/3/1953 tarih ve 6079 sayılı kanunla, Vakıflar Genel Müdürlüğünün 1949 bütçe yılı hesabı kat'isi kabul edilmiştir [Resmî Gazete, 1 Nisan 1953, sayı: 8374].

7 — Eğitim işleri.

§ Kabul buyurulan 25/2/1953 tarih ve 6059 sayılı kanunla, Doğu vilâyetlerinde bir Üniversite kurulmak üzere zarurî enstitü, yüksek okul, okul ve kurumları tesis için gerekli muameleleri yapmaya Millî Eğitim Vekili yetkili kılınmıştır [Resmî Gazete, 28 Şubat 1953, sayı: 8347].

8 — Emekli işleri.

§ Kabul buyurulan 16/1/1953 tarih ve 6013 sayılı kanuna göre; 5434 sayılı kanunun kırkinci maddesinin «e» bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: e) Diyanet İşleri Reisi ve yardımcısı 65 yaşını doldurduktan sonra vazifesini yapmağa yetersizlikleri İcra Vekilleri Heyetince ve Diyanet İşleri Müşavere ve Dinî Eserler İnceleme Kurumlar Reis ve üyeleri ile yardımcıları, müftüler, vaizler ve hayrat hademesinin yine 65 yaşını doldurduktan sonra vazifelerini yapmağa yetersizlikleri Diyanet İşleri Reisliğince belirtinceye kadar ve dersaamlar hayat kaydıyla çalıştırılabilirler [Resmî Gazete, 22 Ocak 1953, sayı: 8315].

§ Kabul buyurulan 16/1/1953 tarih ve 6014 sayılı kanuna göre; 8/6/1949 tarih ve 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı

Kanununun geçici 65 inci maddesi hükmünden, bu maddede yazılı şartlar dahilinde olmak üzere tayin ve denetlenmesi Millî Eğitim Vekâletine ilişkin özel Türk okulları öğretmenleri de faydalanırlar Geçici 65 inci maddedeki altı aylık müracaat süresi bu kanunun yürürlüğe girdiği tarihten başlar [Resmî Gazete, 22 Ocak 1953, sayı: 8315].

§ Kabul buyurulan 16/1/1953 tarih ve 6015 sayılı kanuna göre; 5434 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Kanununun yedinci maddesine aşağıdaki fıkra eklenmiştir: «a» ve «b» fıkralarında yazılı üyelere ayda «150» şer lira ücret verilir [Resmî Gazete, 22 Ocak 1953, sayı: 8315].

9 — Gümrük işleri.

§ Kabul buyurulan 21/1/1953 tarih ve 6021 sayılı kanunla, bir Gümrük İşbirliği Konseyi ihdasına mütedair mukavelename ile Avrupa Gümrük Birliği inceleme grupuna müteallik protokol onanmıştır [Resmî Gazete, 29 Ocak 1953, sayı: 8321].

§ Kabul buyurulan 29/5/1953 tarih ve 6088 sayılı kanuna göre, Gümrük Kanununun 17 nci maddesinin yedi numaralı bendine 5651 sayılı kanunla eklenen «c» fıkrası değiştirilmiştir [Resmî Gazete, 5 Haziran 1953, sayı: 8426].

10 — İdarî işler.

§ Kabul buyurulan 5/1/1953 tarih ve 5998 sayılı kanuna göre; 5672 sayılı kanunun ek birinci maddesinin birinci fıkrası aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: «Köy muhtarının ve ihtiyar meclisi üyelerinin seçimi her iki senede bir Kasım ayının ilk pazarına rastlayan günde yapılır». Aynı kanunun geçici maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir: «Halen vazifeli bulunan köy muhtar ve ihtiyar meclisinin kanunî süresi 1953 yılının Kasım ayı sonuna kadar devam eder» [Resmî Gazete, 13 Ocak 1953, sayı: 8307].

§ Kabul buyurulan 12/1/1953 tarih ve 6010 sayılı kanuna göre; şehir ve kasabalarda mahalle muhtar ve ihtiyar heyetleri teşkiline dair olan kanuna bazı maddeler eklenmesine ve bu kanunun bazı maddelerinin kaldırılmasına dair bulunan 5671 sayılı kanunun ek birinci maddesi şu şekilde değiştirilmiştir:

Madde 1 — Şehir ve kasabalarda mahalle ihtiyar heyetleri seçimi her iki senede bir Kasım ayının ilk pazarına rastlayan günde yapılır. 5545 sayılı Milletvekilleri Seçimi Kanununa göre kurulacak olan ilçe

seçim kurulları şehir ve kasabalardaki ihtiyar heyetleri seçimini yaptırmak ve seçim işlerini tanzim ve idare etmekle vazifelidirler.

Mahalle ihtiyar heyetinin devre sonundan önce herhangi bir sebeple inhilâli veya mahalle ihtiyar heyeti âza sayısının yedeklerinin de getirilmesinden sonra üçten aşağı düşmesi hallerinde mahalle muhtarının haber vermesi üzerine ilgili ilçe seçim kurulu oy verme gününü en az on beş gün önce belirtir ve ilân eder.

Keza, aynı kanuna aşağıda yazılı geçici madde eklenmiştir: Şehir ve kasabalarda halen vazife görmekte olan mahalle muhtar ve ihtiyar heyetlerinin kanunî müddetleri 1953 senesi Kasım ayı sonuna kadar devam eder [Resmî Gazete, 19 Ocak 1953, sayı: 8312].

§ 27/2/1953 tarih ve 6068 sayılı kanunla, yeniden yirmi iki kaza kurulmuştur [Resmî Gazete, 3 Mart 1953, sayı: 8349].

11 — İstimlâk işleri.

§ Kabul buyurulan 5/1/1953 tarih ve 6000 sayılı kanuna göre; Atatürk orman çiftliğinden geçen Ankara - İstanbul yolunun tevsi ve islahı için çiftliğin sınırları içinde bulunan lüzumlu gayrimenkulleri kamulaştırmaya Bayındırlık Vekâleti Karayolları Genel Müdürlüğü yetkilidir [Resmî Gazete, 13 Ocak 1953, sayı: 8307].

12 — Maaş ve teşkilât işleri.

§ Kabul buyurulan 5/1/1953 tarih ve 5999 sayılı kanunla; 2514 sayılı Divanı Muhasebat Kanununun on dördüncü, otuz üçüncü, otuz yedinci maddelerine birer fıkra ve keza ek bir madde ilâve olunmuş ve aynı kanunun çeşitli maddelerinde yazılı «başkâtip» unvanı «umumî kâtip» olarak değiştirilmiştir [Resmî Gazete, 13 Ocak 1953, sayı: 8307].

§ Kabul buyurulan 9/1/1953 tarih ve 6005 sayılı kanuna göre; Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülü hakkındaki 3656 sayılı kanunla tadil ve eklerinin İçişleri Vekâletine ait cedvelinde değişiklik yapılmıştır [Resmî Gazete, 17 Ocak 1953, sayı: 8311].

§ Kabul buyurulan 12/1/1953 tarih ve 6011 sayılı kanuna göre; Devlet memurları aylıklarının tevhid ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanuna bağlı «1» sayılı cedvel ile tadil ve eklerinin Adliye Vekâleti vilâyetler kısmına, ilişik cedvelde derece, sayı ve unvanları yazılı kadrolar eklenmiştir [Resmî Gazete, 19 Ocak 1953, sayı: 8312].

§ Kabul buyurulan 16/1/1953 tarih ve 6012 sayılı kanuna göre; Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair 3656 sayılı kanuna bağlı «1» sayılı cedvelin 4665 sayılı kanunla değiştirilen Dışişleri Vekâleti kısmına, bağlı cedvelde gösterilen kadrolar eklenmiştir [Resmî Gazete, 22 Ocak 1953, sayı: 8315].

§ Kabul buyurulan 23/1/1953 tarih ve 6025 sayılı kanunla; 9 Temmuz 1943 tarihli ve 4459 sayılı köy ebeleri ve köy sağlık memurları teşkilâtı yapılmasına ve 3017 numaralı Sıhhat ve İçitmaî Muavenet Vekâleti Teşkilât ve Memurin Kanununun bazı maddelerinin değiştirilmesine dair kanunun on sekizinci maddesi yürürlükten kaldırılmıştır [Resmî Gazete, 31 Ocak 1953, sayı: 8323].

§ Kabul buyurulan 28/1/1953 tarih ve 6033 sayılı kanunla; İstanbul Teknik Üniversitesinde 13 Haziran 1946 tarihli ve 4936 sayılı kanunun ikinci maddesine dayanılarak açılacak olan Maden Fakültesine ait bağlı «1» sayılı cedvelde gösterilen kadrolar, İstanbul Teknik Üniversitesi teşkilât kadroları hakkındaki 7 Temmuz 1948 tarihli ve 5246 sayılı kanuna bağlı «1» sayılı cedvele eklenmiştir [Resmî Gazete, 3 Şubat 1953, sayı: 8325].

§ Kabul buyurulan 11/2/1953 tarih ve 6049 sayılı kanuna göre; Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâleti Kuruluş ve Memurları Kanununa bazı hükümler eklenmesine ve 4258 sayılı kanuna bağlı kadro cedvellerinin değiştirilmesine dair 4862 sayılı kanuna bağlı kadro cedvellerinde değişiklik yapılmıştır [Resmî Gazete, 18 Şubat 1953, sayı: 8338].

§ Kabul buyurulan 11/2/1953 tarih ve 6050 sayılı kanuna göre; Çalışma Vekâletinin kuruluş ve görevleri hakkındaki 4841 sayılı kanuna bağlı «1» numaralı cedvelde yazılı kadrolar kaldırılmış ve yerine bu kanuna bağlı «1» sayılı cedvelde yazılı kadrolar eklenmiştir [Resmî Gazete, 18 Şubat 1953, sayı: 8338].

§ Kabul buyurulan 13/2/1953 tarih ve 6052 sayılı kanuna göre; Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanuna bağlı «1» sayılı cedvelin İçişleri Vekâleti kısmında değişiklik yapılmıştır [Resmî Gazete, 23 Şubat 1953, sayı: 8342].

§ Kabul buyurulan 13/2/1953 tarih ve 6053 sayılı kanuna göre; Devlet memurları aylıklarının tevhit ve teadülüne dair olan 3656 sayılı kanuna bağlı «1» sayılı cedvelin Emniyet Umum Müdürlüğü kısmında değişiklik yapılmıştır [Resmî Gazete, 23 Şubat 1953, sayı: 8342].

§ Kabul buyurulan 30/3/1953 tarih ve 6081 sayılı kanuna göre; Hariciye Vekâleti teşkilâtı hakkındaki 3312 sayılı kanuna aşağıdaki madde eklenmiştir: Birinci sınıf orta elçilerle orta elçiler büyük elçiler unvaniyle büyük elçilikleri veya büyük elçiliğe tekabül eden dış vazifeleri tedvire memur edilebilirler. Bu takdirde kendilerine tevcih edilen büyük elçi unvanı, ayrıca büyük elçiliğe terfi ettirilmedikçe, bu vazifelerinin devamı süresine münhasır olup buldukları barem derecesinin yükseltilmesini intaç veya bir müktesep hak teşkil etmez [Resmî Gazete, 4 Nisan 1953, sayı: 8377].

§ Kabul buyurulan 13/4/1953 tarih ve 6082 sayılı kanunla, Temyiz Mahkemesi teşkilâtına dair 1221 sayılı kanunun sekizinci maddesi değiştirilmiştir [Resmî Gazete, 21 Nisan 1953, sayı: 8391].

13 — Malî işler.

§ Kabul buyurulan 23/1/1953 tarih ve 6027 sayılı kanuna göre; Türkiye Büyük Millet Meclisi âzasının tahsisat ve harcirahları hakkındaki 19 Mayıs 1930 tarihli ve 1613 sayılı kanunun 5 Mart 1931 tarihli ve 1757 sayılı kanunla değiştirilen birinci maddesinin ikinci fıkrası şu şekilde değiştirilmiştir: Toplantı yılı içinde seçilenlerin tahsisatları seçildikleri aydan itibaren ve meb'usluktan ayrılanların tahsisatları ayrıldıkları ay nihayetine kadar hesap edilir [Resmî Gazete, 31 Ocak 1953, sayı: 8323].

§ Kabul buyurulan 23/1/1953 tarih ve 6030 sayılı kanuna göre; arazi ve bina vergilerinden istisna edilmiş olan mukataalı gayrimenkullere kıymet takdiri hakkındaki 3950 sayılı kanunun birinci maddesi şu şekilde değiştirilmiştir: 1833 sayılı Arazi Vergisi Kanununun ikinci ve 1837 sayılı Bina Vergisi Kanununun üçüncü maddeleri gereğince vergiden istisna edilmiş olan ve 3450, 3709 sayılı kanunların dışında kalan gerçek veya tüzel kişilere ait mukataalı binalarla arazi ve arsaların mukataaları Vakıflar Genel Müdürlüğünün alâkalı memurları tarafından takdir oluncak kıymetler üzerinden hesap olunur [Resmî Gazete, 31 Ocak 1953, sayı: 8323].

§ Kabul buyurulan 26/2/1953 tarih ve 6060 sayılı kanuna göre; Türk parasının kıymetini koruma hakkındaki kanunun mer'iyet müddeti uzatılmıştır [Resmî Gazete, 26 Şubat 1953, sayı: 8345].

14 — Millî korunma işleri.

§ Kabul buyurulan 6/5/1953 tarih ve 6084 sayılı kanunla; Millî Korunma Kanununun otuzuncu maddesi meskenlerden gayri yerlerde

1/1/1955 ve meskenlerde 1/6/1955 tarihinden itibaren yürürlükten kaldırılmıştır [Resmî Gazete, 12 Mayıs 1953, sayı: 8406].

15 — Sağlık ve sosyal yardım işleri.

§ Kabul buyurulan 23/1/1953 tarih ve 6023 sayılı kanunla; Türkiye hudutları içinde meslek ve san'atlarını yapmaya yetkiil olup da san'atiyle iştigal eden bütün tabiplerle dış tabiplerinin katıldığı bir Türk Tabipleri kurulmuştur [Resmî Gazete, 31 Ocak 1953, sayı: 8323].

16 — Turizim işleri.

§ Kabul buyurulan 13/5/1953 tarih ve 6086 sayılı kanunla; Turizm endüstrisinin teşviki hakkında gereken hükümler vazolunmuştur [Resmî Gazete, 22 Mayıs 1953, sayı: 8414].

17 — Ziraî işler.

§ Kabul buyurulan 23/1/1953 tarih ve 6024 sayılı kanunla; Pamuklara âriz olan haşarat ve emrazın imha ve tedavisi ve tohumların islâhı hakkındaki kanunun bazı maddelerini değiştiren 1056 sayılı kanunun üçüncü maddesi yürürlükten kaldırılmıştır [Resmî Gazete, 31 Ocak 1953, sayı: 8323].

18 — Müteferrik işler.

§ Kabul buyurulan 21/1/1953 tarih ve 6022 sayılı kanunla; Avrupa Konseyi statüsünde yapılan tadiller onanmıştır [Resmî Gazete, 29 Ocak 1953, sayı: 8321].

§ Kabul buyurulan 28/1/1953 tarih ve 6032 sayılı kanunla garson ve benzeri işçilerin hizmet karşılıkları hakkında gereken hükümler vazolunmuştur [Resmî Gazete, 3 Şubat 1953, sayı: 8325].

§ Kabul buyurulan 28/1/1953 tarih ve 6034 sayılı kanuna göre; İstanbul Teknik Üniversitesi Maden Fakültesi binalarile lâboratuvarlarının tesis ve inşası için 1954 ve 1955 yıllarında birer buçuk milyon ve müteakip iki yılda da birer milyon lirayı geçmemek üzere «5» milyon liraya kadar gelecek yıllara sâri taahhütlere girişmeye Millî Eğitim Vekili salâhiyetlidir [Resmî Gazete, 3 Şubat 1953, sayı 8325].

§ Kabul buyurulan 16/4/1953 tarih ve 6083 sayılı kanunla; 4 Nisan 1953 tarihinde Dumlupınar denizaltı kemisinin batması dolayısıyla ölenler

şehid, dul ve yetimleri de şehid dul ve yetimi sayılırlar ve haklarında bu tarihten itibaren şehid dul ve yetimi hükümleri uygulanır [Resmî Gazete, 21 Nisan 1953, sayı: 8391].

§ Kabul buyurulan 11/5/1953 tarih ve 6085 sayılı kanun ile, Karayolları üzerindeki trafik ile ilgili hükümler vazolunmuştur [Resmî Gazete, 18 Mayıs 1953, sayı: 8411].

B) T. B. M. M. KARARLARI;

§ Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ittihaz edilen 6/2/1953 tarih ve 1826 sayılı karara göre, askerlerin zat işlerine taallük eden dâvalarından, 5434 sayılı kanunun sekizinci maddesinin «ç» fıkrasında bahsedilen çeşitli ödemelerden mütevellit dâvaların rüyet yetkisinin tefsirine mahal görülmemiştir [Resmî Gazete, 17 Şubat 1953, sayı: 8337].

§ Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ittihaz edilen 6/2/1953 tarih ve 1826 sayılı karara göre, Pasaport Kanununun 35 inci maddesinin tefsirine mahal görülmemiştir [Resmî Gazete, 17 Şubat 1953, sayı: 8337].

§ Türkiye Büyük Millet Meclisi tarafından ittihaz edilen 12/2/1953 tarih ve 1828 sayılı karara göre, Memurin Kanununun 2919 sayılı kanunla değiştirilen 64 üncü maddesindeki «bu gibilerin ilk açılacak memuriyetlere tayinleri mecburidir» kaydının tefsirine mahal görülmemiştir [Resmî Gazete, 19 Şubat 1953, sayı: 8339].

C) TEFSİRLER;

§ Büyük Millet Meclisinin 21/1/1953 tarih ve 253 sayılı tefsirine göre; 5383 sayılı Gümrük Kanununun 143 üncü maddesindeki suçlar ve bu maddeye göre hükmedilmiş ve edilecek olan para cezaları 5677 sayılı Af Kanununun yedinci maddesinin son fıkrasındaki istisnanın şümulünden hariç olup affa tâbidir. 1334 tarihli eski Gümrük Kanununun 105, 106 ve 107 nci maddelerile 5383 sayılı Gümrük Kanununun 147, 148 ve 150 nci maddelerindeki para cezası vergi cezalarından olduğundan 5677 sayılı Af Kanununun yedinci maddesinin son fıkrasındaki istisnanın şümulüne dahil olup affa tâbi değildir [Resmî Gazete, 28 Ocak 1953, sayı: 8320].

D) NİZAMNAMESLER;

§ Bakanlar Kurulunun 10/12/1952 tarih ve 3/16043 sayılı kararıyle, zeytinciliğin islâhına ve yabancı zeytinlerin aşılattırılmasına dair tüzüğün

on altıncı maddesi kaldırılmıştır [Resmî Gazete, 25 Şubat 1953, sayı 8344].

§ Bakanlar Kurulunun 15/1/1953 tarih ve 4/54 sayılı kararnamesiyle, 4/12/1947 tarih ve 3/6630 sayılı kararname ile yürürlüğe konulan jandarma subaylarının kurs, manevra, atış ve tatbikatlara iştirak şekline ve yükselmelerine esas olacak notların hangi idarî makam ve meslekî üstler tarafından ne suretle verileceğine dair nizamnamenin 2-4, 6, 8-9 uncu maddeleri değiştirilmiş ve bu nizamnameye bir madde eklenmiştir [Resmî Gazete, 9 Mart 1953, sayı: 8354].

§ Bakanlar Kurulunun 29/1/1953 tarih ve 4/66 sayılı kararıyle, «İşçilerin Sağlığını Koruma ve İş Emniyeti Nizamnamesi» nin altıncı maddesinin değiştirilmesine dair olup Çalışma ve Sağlık ve Sosyal Yardım Vekâletlerince müştereken hazırlanmış ve Devlet Şûrasınca incelenmiş olan nizamname mer'iyete konulmuştur [Resmî Gazete, 16 Şubat 1953, sayı: 8336].

§ Bakanlar Kurulunun 11/3/1953 tarih ve 4/367 sayılı kararnamesiyle, «İpek, Sun'î İpek ve Karışık İpek Kumaş Normları Nizamnamesi» mer'iyete konulmuş ve 14/7/1937 tarih ve 2/7099 sayılı «İpekli Kumaş Standardı Nizamnamesi» mer'iyetten kaldırılmıştır [Resmî Gazete, 2 Nisan 1953, sayı: 8375].

§ Bakanlar Kurulunun 24/8/1953 tarih ve 4/653 sayılı kararnamesiyle, Jandarma Teşkilât ve Vazife Nizamnamesinin onuncu maddesi değiştirilmiştir [Resmî Gazete, 21 Mayıs 1953, sayı: 8413].

§ Bakanlar Kurulunun 4/5/1953 tarih ve 4/706 sayılı kararnamesiyle, garson ve benzeri işçilerin hizmet karşılıkları hakkındaki tüzük mer'iyete konulmuştur [Resmî Gazete, 9 Haziran 1953, sayı: 8429].

§ Bakanlar Kurulunun 28/5/1953 tarih ve 4/800 sayılı kararnamesiyle, Türkiye Cumhuriyeti Emekli Sandığı Yoklama Sandığı Nizamnamesi yürürlüğe konulmuştur [Resmî Gazete, 9 Haziran 1953, sayı: 8429].

§ Bakanlar Kurulunun 4/6/1953 tarih ve 4/904 sayılı kararnamesiyle, gemi adamlarının yeterliği ve sayısı hakkındaki nizamnamenin sekizinci maddesinin tadiline ve altıncı maddesine bağlı üç numaralı cedvele iki not ilâvesine dair nizamname mer'iyete konulmuştur [Resmî Gazete, 24 Haziran 1953, sayı: 8440].

E) TALİMATNAMELER;

§ Bakanlar Kurulunun 30/12/1952 tarih ve 3/16162 sayılı kararıyle; «Belediye Kanununun 110 uncu maddesine 5116 sayılı kanunla eklenen 19 uncu fıkraya göre nüfusu elli binden fazla olan belediyelerin harita, imar plânı, su, elektrik, mezbaha ve kanalizasyon işleri için yapılacak yardımın uygulama yolunu gösteren yönetmelik» in iki ve üçüncü maddeleri tadil olunmuştur [Resmî Gazete, 26 Şubat 1953, sayı: 8345].

§ Bakanlar Kurulunun 7/1/1953 tarih ve 4/5 sayılı kararnamesiyle, 15/11/1944 tarihli ve 3/1810 sayılı kararname ile yürürlüğe konulmuş olan «Erat Sevk ve Nakliyatı Talimatnamesi» nin yerine kaim olmak üzere «Erat Ulaştırma Yönetmeliği» yürürlüğe konulmuştur [Resmî Gazete, 27 Mart 1953, sayı: 8370].

§ Bakanlar Kurulunun 11/3/1953 tarih ve 4/391 sayılı kararnamesiyle, 17/4/1935 tarihli ve 2/2354 sayılı kararname ile kabul olunan İandarma Sicil ve Hal Tercümesi Talimatnamesi mer'iyetten kaldırılmış ve bunun yerine «Jandarma Sicil Talimatnamesi» yürürlüğe konulmuştur [Resmî Gazete, 9 Mayıs 1953, sayı: 8404].

§ Bakanlar Kurulunun 26/3/1953 tarih ve 4/466 sayılı kararnamesiyle, 25/2/1942 tarihli ve 2/17413 sayılı kararname ile yürürlüğe konulmuş olan Hastahaneler Talimatnamesinin 227 nci maddesi değiştirilmiştir [Resmî Gazete, 16 Nisan 1953, sayı: 8387].

§ Bakanlar Kurulunun 7/4/1953 tarih ve 4/517 sayılı kararnamesiyle, 14/9/1936 tarih ve 2/5332 sayılı kararname ile mer'iyete konulan 3039 sayılı Çeltik Ekimi Kanununun sureti tatbikine dair talimatnamenin 23 üncü maddesi değiştirilmiştir [Resmî Gazete, 11 Mayıs 1953, sayı: 8405].

§ Bakanlar Kurulunun 16/4/1953 tarih ve 4/618 sayılı kararnamesiyle, 19/3/1952 tarih ve 3/14721 sayılı kararname ile yürürlüğe konulmuş olan Astsubay Talimatnamesinin dördüncü maddesinin birinci ve ikinci fıkraları ile onuncu maddesinin b fıkrası değiştirilmiştir [Resmî Gazete, 27 Mayıs 1953, sayı: 8418].

§ Bakanlar Kurulunun 28/4/1953 tarih ve 4/669 sayılı kararnamesiyle, «Milletlerarası İdarî İlimler Enstitüsünün 1953 yılında İstanbulda yapacağı kongreye ait tahsisatın sarf mahalli ve şekli hakkında Tali-

matname» yürürlüğe konulmuştur [Resmî Gazete, 25 Mayıs 1953, sayı: 8416].

§ Bakanlar Kurulunun 30/4/1953 tarih ve 4/691 sayılı kararnamesiyle, Döner Sermayeli Devlet Kâğıt ve Basım Genel Müdürlüğü Talimatnamesi yürürlüğe konulmuştur [Resmî Gazete, 26 Mayıs 1953, sayı: 8417].

R. G. O.

II

Mahkeme İçtihatları

- A) Uyuşmazlık mahkemesi kararları; B) İdare mahkemesi kararları;
C) Adalet mahkemesi kararları; D) İş hukuku kararları.

B) İDARE MAHKEMESİ KARARLARI :

21 Haziran 1933 tarihli ve 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanununa müsteniden tanzim olunan tasdikli imar plânına nazaran ikinci veya üçüncü beş yıllık programa alınan gayrimenkuller hakkında, birinci beş yıl programında yer alan gayrimenkullere vaz'olunan tasarruf haklarının tahdidine mütedair takyidi hükümlerin tatbik olunamayacağı.

T. C.

D A N İ Ş T A Y

ALTINCI DAİRE

Esas No: 51/2261

Karar No: 52/1648

Dâvacı : Sami Ozan - Maçka Gözem Apt. N. 14, İstanbul.

Vekili : Avukat Cafer Tüzel - Anafartalar caddesi Koç. Apt. No. 3 - 5, Ankara.

Dâvalı : 1 — İstanbul Belediyesi,

2 — Bayındırlık Bakanlığı.

Dâvanın özeti : İstanbulda Maçka Silâhhane caddesinde müvekkilinin Batapu mutasarrıfı bulunduğu 779 ada, 45 ve 47 sayılı parsellerile ilgili imar plânı tadilatının hukukî bir mesnedi bulunmadığından iptalile mezkûr parsellere bina inşası hususunda konulan tahditlerin kaldırılmasına karar verilmesi taleplerinden ibarettir.

Belediyenin S. Özeti: Dâvacıya ait parseller nâzım plânda yeşil saha olarak gösterilmiş ve sonradan iskân sahasına alınmış ise de, şehircilik icapları ve tatbika-tın ortaya koyduğu zaruretlerle burasının yeşil sahaya ve yola ithaline dair imar plânı tadilâtı vesayet makamı Bayındırlık Bakanlığınca da tasdik edildiğinden mes-netsiz dâvanın reddine karar verilmesi mealindedir.

Bayındırlık Bakanlığının S. Özeti: Dâvacının arsalarının kısmen yola ve kısmen yeşil sahaya ithaline dair imar plânı tadilâtı 2290 sayılı kanun gereğince Belediye Meclisi kararile vukubulmuş olup bunun Bakanlıkca tasdiki sebeble Bakan-lığa husumetin tevcihi icap etmiyeceği mealindedir.

Kanun Sözcüsünün D.: Ademi merkeziyet idarelerinin kararlarının vesayet makamı tarafından tasdik edilmiş olması bu kararları ademi merkeziyet idaresinin kararı olmaktan kurtaramıyacağı cihetle Belediyece imar plânının tadil edilmesin-den dolayı, tadil kararını tasdik eden Bakanlığa husumet teveccüh etmez. Onun için işin Belediyenin husumetiyle tetkiki uygun olur.

Belediyeler imar plânlarını, gerektiğinde yapılışındaki usuller dairesinde değiş-tirmek selâhiyetini haizdirler. Hâdisede dâvacı gayrimenkulünün bulunduğu sahada yeşil saha ihdas etmek için plânın değiştirilmesine mahal olmadığını ve bu cihetin keşfen sabit olacağını ileri sürmekte ise de yapılan keşif sonunda tanzim olunan bilirkişi raporunda: burada yeşil sahaya lüzum olmadığı tesbit edilmemiştir. Aksine olarak bu yerde yeşil saha yapılabileceğini belirten bir ifade kullanılmıştır. Böyle bir vaziyette artık yeşil saha ihdas edilip edilmeyeceğine karar vermek idarenin takdirine kalmış bir husustur. Bu itibarla plânın, dâvacının gayrimenkulünün bulunduğu yerde yeşil saha ihdası suretiyle değiştirilmesinde bir kanunusuzluk görülmemiştir. Binaenaleyh dâvacının imar plânının iptaline matuf talebinin reddi icap eder.

Dâvacının tasarruf hakkına konan takyidin kaldırılması meselesine gelince:

Dâvacının 2 nci dilekçesinin incelenmesinden kendisine bir bodrum iki kat inşasına müsaade edildiği anlaşılmaktadır. Yapı ve Yollar Kanununun 4 ve 9 uncu maddelerine göre tanzim olunan yönetmeliğin 31 inci maddesinin (C) bendinde bes senelik imar programı dışında kalıp da istimplâk edilmemiş yer plânda yeşil saha ise buraya, 1 bodrum 2 kata kadar izin verilmesi kabul edilmiştir. Dâvacıya verilen müsaadenin de bu maddeye istinaden verildiği, yani bu yerin istimplâk edilmek üzere 5 senelik programa alınmamış yerlerde yapılacak inşaatın kat adedi bakımından tâbi olacağı kayıtlar hakkında bir serahat bulunmadığı gibi, bu hususun tanziminin yönetmeliğe bırakıldığını gösteren bir işaret de yoktur.

Yönetmeliğin bahsettiğimiz hükmünün dayandığı kanunun 4 ve 9 uncu madde-lerine nazaran da binaların kat adetleri yolların mevki ve ehemmiyetine göre tesbit olunur. Yoksa başka maksatlarla (ileride o yerin istimplâk edileceği gibi mülâhaza-larla) kat adedinin tahdidine müsait değildir. Bu vaziyette tatbik olunan talimat-name hükmü, gerek Anayasanın tasarruf hakkının sınırlarının kanunlarla çizileceği ve gerek Yapı ve Yollar Kanununun kat sayılarının yolların mevki ve ehemmiyetine göre tesbit olunacağı hükmüne muhaliftir. Ortada tasarruf hakkının takyidi için başka sebep de bulunmadığından dâvacıya ait olup imar plânıyla yeşil saha olarak kabul edilen ve 5 senelik program dışında kalan gayrimenkul istimplâk edilmediği takdirde bu arsada, üzerinde bulunduğu yolun genişliğine göre inşaat müsaadesi

verilmesi lâzımgelir. Bu sebeplerle dâvacıya apartman inşasına müsaade edilmemesi hakkındaki kararın bozulması gerekir.

Türk Ulusu adına : Hüküm veren Danıştay Altıncı Dairesince işin gereği düşünüldü:

2290 sayılı kanuna göre, Belediye Meclisi kararla tanzim olunan şehir imar plânları ve değişiklikleri, Bayındırlık Bakanlığınca tasdik olunduğu takdirde katiyet kesbettiğinden bunlara itirazın açılan dâvada Bakanlığın da hasım gösterilmesinde bir isabetsizlik olmadığından ileri sürülen husumet def'i varit görülmiyerek işin gereği düşünüldü:

Dâvacı; arsalarının bulunduğu yerde yeşil saha ihdas edilmesinde bir zaruret bulunmadığının keşfen sabit olacağını iddia etmesi üzerine 3/6/952 tarihli ara kararla mahallinde yaptırılan tetkikat neticesinde üç bilirkişi tarafından hazırlanan müşterek rapor münderecatından burada yeşil saha yapılabileceğinin anlaşılmasına binaen Belediyece mevzu usul dairesinde yapılmasına karar verilen ve Bayındırlık Bakanlığınca da onanan imar plânı tadilatında kanuna aykırılık görülmediğinden bu cihete matuf dâvacı itirazının ekseriyetle reddine;

Dâvacının arsaları üzerindeki inşaata konulan tahditlerin kaldırılmasına dair itirazına gelince:

İmar plânında yapılan tadilat neticesinde yeşil sahaya katılan dâvacı arsaları beş yıllık programa ithal edilmediği sebeble kamulaştırılmayacağı anlaşılmasına ve 2290 sayılı kanunda imar plânına nazaran istimlâke tâbi olup beş yıllık tatbikat programına alınmamış yerlerde inşaatın men'ini mutazammın bir hüküm ve yapılacak binaların kat adedi bakımından tahdit ve takyidini belirten bir serahatte bulunmasına binaen mezkûr arsalarda tasarrufun men ve tahdidi kanun esaslarına uygun olmadığından dâvacının bu tasarrufu hakkındaki tahdidatın kaldırılmasına ve dâvacıdan peşin alınan yüz kurusun mahsubu suretiyle 10 lira ilâm harcının taraflardan yarı yarıya alınmasına 21/10/952 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

I — Dâvanın konusu :

Devlet Şûrası (Danıştay) Altıncı Dairesi tarafından Esas No. 1951/2261, Karar No. 1952/1648 olan ve 21 Ekim 1952 tarihinde verilen kararın mevzuunu şu şekilde telhis edebiliriz:

A — Dâvacı Sami Ozanın vekili Avukat Cafer Tüzel İstanbul, Maçka Silâhhane caddesinde tasarrufu altında bulunan 779 ada, 45 ve 47 sayılı parsellerin bulunduğu yerin, mezkûr mahal imar plânının tadili suretiyle yeşil saha dahiline alındığı, bu yüzden tasarruf hakkına, bu yerde ancak bir bodrum, iki kat inşasına müsaade edilerek yolsuz takyidi hükümler konulduğunu iddia ederek mezkûr kararın ve muaddel imar plânının iptalini istemektedir.

B — a) Dâvalılardan İstanbul Belediyesi, müdafaasında, dâvacıya ait parsellerin bulunduğu mahallin şehir plânında evvelce yeşil saha olarak tesbit olunduğu, muahharen plânın tadili neticesinde yeşil saha-

dan çıkarılarak iskân sahasına ithal olunduğu, bu kerre şehircilik icabları ve tatbikatının tevhit ettiği zaruretler neticesi, bu mahallin tekrar yeşil sahaya ve yola ithaline mütedair imar plânında yeniden tadilat yapıldığı ve bu tadilat da Bayındırlık Vekâletince tasdik edildiğinden, hâdise de iptali mucip bir karar olmadığından dâvacı tarafından mesnetsiz açılan iptal dâvasının reddini talep etmiştir.

b) Diğer dâvalı Bayındırlık Vekâleti ise hâdisede kendisinin sadece, ademi merkeziyet kararlarını tasdik eden bir vesayet makamı olduğu, binaenaleyh, iptali istenen kararın mücerret bu tasdik keyfiyeti dolayısıyla kendisine atf olunmayacağını ve sözü geçen kararın ademi merkeziyet organlarından olan Belediyeye raci bulunarak, husumet teveccühüne muhatap olamayacağı müdafaasında bulunmuştur.

C — Kanun sözcüsünün talebi :

a) Kanun sözcüsü, Bayındırlık Vekâletinin, yukarda belirtildiği esaslar dahilinde kendisine husumetin ademi teveccühüne mütedair müdafaasını uygun görmüştür. Kanun sözcüsüne göre, «ademi merkeziyet idarelerinin kararlarının vesayet makamı tarafından tasdik edilmiş olması bu kararların ademi merkeziyet idaresinin kararı olmaktan kurtaramayacağı cihetle Belediyeye imar plânının tadil edilmesinden dolayı, tadil kararını tasdik eden Bakanlığa husumet teveccüh etmez.». Görülüyor ki kanun sözcüsü Bayındırlık Vekâletinin husumet def'ini varit görmektedir.

b) Kanun sözcüsü, dâvacının imar plânının sözü geçen arsaların bulunduğu mahalde yeşil saha ihdası suretiyle tadil olunmasının yolsuz olacağı iddiasına iştirak etmiyerek, böyle bir vaziyette idarenin imar plânında gereken değişikliğin yapılıp yapılmamasında takdir hakkını kullanabileceği tezini kabul etmektedir.

c) Kanun sözcüsü, idare tarafından muayyen yerlerin yeşil saha olarak tefrikinde, 21/6/933 tarih ve 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanununun 12/6/944 tarihli ve 4585 sayılı kanunla muaddel bulunan 4 üncü ve 9 uncu maddelerine müsteniden meydana getirilen Talimatnamenin¹ 31 inci maddesinin C bendinde beş senelik imar programı dışında olup ta istimlak edilmemiş mahallerin yeşil saha olarak ayrılan yerlerinde

1) Sözü geçen 10/Şubat/1948 tarihli Talimatname şu ismi taşımaktadır: «Yapı ve Yollar Kanununun 4 üncü ve 9 uncu maddesine göre tanzim kılınan Talimatname.». Bu Talimatnamenin bazı maddeleri, 30/Aralık/1948 ve 4/Eylül/1953 tarihlerinde tadil olunmuştur.

bulunan arsalarda bir bodrum ve iki kata kadar inşaata izin verileceği kabul edilmiş ve dâvacıya da inşaat müsaadesi bu maddeye müsteniden verildiğine işaret etmiştir.

Kanun sözcüsüne göre, Yapı ve Yollar Kanununa göre, imar plâniyle yeşil saha olarak kabul edilen ve beş senelik programa ithal olunmayan gayrimenkuller, Belediyece istimlâk olunmadıkları takdirde, bu yerlere halihazır buldukları durum nazara alınmak suretiyle inşaat ruhsatiyesi verilmesi lâzımdır. Bu mahalde beş senelik programı aşan bir hususun nazara alınmak suretiyle takyidi olarak apartman inşasına müsaade edilmemesi, vatandaşların tasarruf haklarını haleldar edebileceği gibi ayrıca Yapı ve Yollar Kanununda derpiş edilmeyen bir hususun bir Talimatname hükmü ile tesisi de doğru olamayacağından, kanun sözcüsü dâvacı hakkında verilen kararın bozulmasını istemiştir.

II — Kararın tahlili :

Şûrayı Devlet 6 ncı Dairesinin 21 Ekim 1952 tarihinde verdiği kararı şu şekilde tahlil edebiliriz:

İptal Dâvasının konusu, 21 Ekim 933 tarihli ve 2290 sayılı Belediye Yapı ve Yollar Kanununun 12 Ekim 1944 tarihli ve 4585 sayılı kanunla tadil olunan 4 ve 9 uncu maddeleri ve aynı kanunun 5, 6 ve 7 nci maddeleriyle, 10 Şubat 1948 tarihli Yapı ve Yollar Kanununun 4 üncü ve 9 uncu maddelerine göre tanzim olunan Talimatnamenin 31 inci maddesinin C fıkrası hükümlerine istinat etmektedir.

A — Devlet Şûrası 6 ncı Dairesi sözü geçen kararında, dâvalılardan Bayındırlık Vekâletinin, iptali istenen imar plânının tâdilî kararının ancak idarî vesayet organı sıfatiyle sadece tasdik ettiğiinden, bu kararın kendisinden sadır olmayacağı ve idarî ademi - merkeziyet organı bulunan Belediye tarafından verildiği müdafaasını makbul bulmamıştır. Devlet Şûrası kararına göre, Belediye tarafından imar plânının değiştirilmesine mütedair ittihaz olunan karar ancak Bayındırlık Vekâletinin tasdikini müteakip kat'iyet kesbettiğinden, mezkûr karara karşı açılan dâvada hasım gösterilmesi uygun bulunmaktadır. (Bel. Yap. Y. K. m. 9/II ve 3 Nisan 1930 tarihli ve 1580 sayılı Belediye Kanunu m. 71 ve 73.)

Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar'a göre merkezin ademi merkeziyet organlarının idarî vesayet dolayısıyla tasdik ettiği kararlarda, bu tasdik keyfiyetini ademi - merkeziyet idaresi kararların bir unsuru, bir mütemmim cüz'ü addetmek mümkün değildir; «çünkü karar, muhtariyet ve hükmî şahsiyeti haiz ve kendi namına irade izharına kadir olan ademi - merkeziyet idaresinin iradesinden doğmuş bir hukukî tasarruftur. Bu

tasarrufun unsurlarını ademi - merkeziyet idaresinin iradesinde yani tasarrufun kendisinde aramak lâzım gelir. Şu halde asıl tasarrufla, yani ademi - merkeziyet idaresinin kararı ile merkezin tasdik kararı birbirinden ayrı birer tasarruftur....

... Görülüyor ki, asıl tasarrufun unsuru olan irade, ademi merkeziyet iradesidir. Ancak bu iradenin karşısında bir kudret ve bu kudretin ikinci bir iradesi vardır. Kudret merkezin tasarrufu feshetmek veya ettirmek iktidarındır ve bu iktidarın menşei, kökü de idarî vesayettir. Merkez tasdik tasarrufu ile iktidarını ve bunun ifadesi olan feshetme veya ettirme salâhiyetini kullanamıyacağını ifade etmiş bulunmaktadır. Şu halde idarî vesayetin istimali olan tasdik iradesi tasarrufa dahil ve yapıcı bir irade değildir. Bu, fesih ve iptal salâhiyetinin kullanılamıyacağını ifade eden passif bir iradeden ibarettir. Asıl tasarrufun dışında kalır»². Sayın Hocama göre, burada esas karar ademi - merkeziyet organından sadır olmuştur. Merkezî idarenin ademi merkeziyet organlarının bu kararını idarî vesayet yoluyla tasdik etmesi, kararın hüviyetine halel getirmez, başka bir ifade ile, tasdik keyfiyeti kararın bir mütemmim cüz'ü olamaz.

Kanaatımızca Devlet Şûrasının 6 ncı Dairesinin bu husustaki görüşü kabili müdafaa bulunmaktadır. Ademi - merkeziyet organlarının bazı kararları ancak merkez organları tarafından idarî vesayet yoluyla tasdik olunduktan sonra icraî bir mahiyet iktisap etmektedirler. Bilfarz ademi merkeziyet organlarının kanuna aykırı bulunan bir kararını merkez organları idarî vesayet yoluyla tasdik ettikleri takdirde, mezkûr kanuna aykırı bulunan karar icraî bir kuvvetle takviye edilmiş olup tatbik kabiliyetini iktisap etmektedir. Her ne kadar ademi merkeziyet organlarının kararları tasdik olunmadan da, bir karar olarak müstakil bir hüviyete malik bulunuyorsa da, onların bu durumu, tatbik kabiliyetinden mahrum gayri aktif bir karar mahiyetindedir. İcraî bir karakter taşımayan bir karar ise, kanuna aykırı bulunsa da hukukî nizamda pek te değişiklik tevhit etmez. Binaenaleyh mezkûr kararların merkez organlarınca tasdiki bu kararları aktif bir hale getirmekte ve dolayısıyla onların hukukî nizamda bazı değişiklikler meydana getirmelerini sağlamaktadır.

Netice itibariyle, ademi - merkeziyet organlarının gayri kanunî bir kararını idarî vesayet yoluyla tasdik ederek ona icraî bir karakter bahşeden merkez organları da, bu tasdik tasarrufu dolayısıyla, mezkûr gayri kanunî kararı tasvip ederek onun tatbikine cevaz vermiş olmaktadırlar.

2) Bak: Ord. Prof. Dr. Sıddık Sami Onar; İdare Hukukunun Umumi Esasları; üçüncü bası, İst. 1952, sah. 477. Prof. Süheyp Derbil; İdare Hukuku, üçüncü bası, cilt I. İdarî Kaza - İdarî Teşkilât, Ankara 1950, sah. 224.

Bu bakımdan da ademi - merkeziyet organlarının bu gayri kanunî tasarruflarına iştirak etmiş bulunmaktadırlar.

Görülüyor ki, Devlet Şûrasının hâdisede ademi - merkeziyet organı bulunan Belediyenin sözü geçen kararını idarî vesayet yoluyla tasdik etmesi neticesi, kendisine Belediye ile beraber husumetin teveccüh oluna-bileceği tezi, kanaatimizce pek te müdafaadan arî değildir.

B — Dâvacı tarafından ileri sürülen ve arsalarının bulunduğu mahalde imar plânının tadili suretiyle yeşil saha ihdas edilmesinde bir zaruret bulunmadığı iddiası, Devlet Şûrası 6 ncı Dairesince varit görülmemiştir. Esasen sözü geçen Belediye Yapı ve Yollar Kanununun derpiş ettiği şartlar dairesinde Belediyeler imar plânında gereken tadilatı Bayındırlık Vekâletinin tasdikinden geçtikten sonra yapabilir. 2 Ağustos 1947 tarihli ve 3/6300 karar sayılı Belediye Yapı ve Yollar Tüzüğü, şehirlerin imar plânlarının tanzimi işlerine ait umumî Talimatname, 2290 sayılı ve 21 Haziran 1933 tarihli Belediye Yapı ve Yollar Kanununun 12 Ekim 1944 tarihli ve 4585 sayılı kanunla tadil edilen 4 üncü ve 9 uncu maddelerine göre tanzim kılınan Talimatname ve 24 Nisan 1930 tarihli ve 1593 sayılı Umumî Hıfzıssıhha Kanununun 268 - 275 inci maddelerinde bu hususla ilgili hükümler mevcuttur.

C — Devlet Şûrası mezkûr kararında imar plânında yapılan tadilat neticesinde yeşil saha statüsüne ithal olunan dâvacıya ait arsaların beş yıllık programa ithal edilmediği sebebiyle istimplâk edilemeyeceği anlaşılmasına ve Belediye Yapı ve Yollar Kanununda mezkûr imar plânına nazaran kamulaştırmaya tâbi olup beş yıllık tatbikat programına alınmamış mahallerde, inşaatın men'ini âmir bir hüküm veya sözü geçen mahallerde yapılacak binaların normal takyidî hükümler haricinde, tahdit olunmasını belirten bir sarahatin bulunmamasına binaen ihtilâf konusu olan idarî kararı, sözü geçen, Belediye Yapı ve Yollar Kanununun esaslarına uygun bulmayarak iptali cihetine gitmiştir. Devlet Şûrasının mezkûr kararı iptal etmesi kanaatimizce isabetli bulunmaktadır.

Gerçekten, 21 Haziran 1933 tarihli ve 2290 sayılı Yapı ve Yollar Kanununun muaddel dördüncü maddesi hükmü müstakbel şehir haritalarının tanziminde mücbir sebepler bulunmadıkça, riayet olunması lâzım gelen esasları on dört bentte tesbit etmiş bulunmaktadır:

Sözü geçen Belediye Yapı ve Yollar Kanununa gelince, müstakbel şehir haritası kat'ileştiği tarihten itibaren beş senelik programa ithal edilerek haritanın tatbiki için icap eden fennî tafsilât plânları ve hesapları beş sene için ikmal ve tatbik edilmek mecburîdir. (Bel. Yapı Y. K. m. 5/I.).

Keza aynı kanunun diğer bir hükmüne nazaran, bina yapılması men'edilen mahaller beş sene içinde Belediye tarafından istimlak veya sahibinin rızası olduğu takdirde müstakbel şehir haritasına mutabık diğer bir mahal ile mübadele edilebilir. Tanzim ve tasdik edilmiş olan plânları tatbika başlamış şehirler için, mezkûr müddet, plânın tatbikinden başlar (Bel. Yap. Y. K. m. 7).

Her ne kadar Belediye Yapı ve Yollar Kanununun sözü geçen beşinci maddesinin son fıkrasında; birinci beş senede tatbik ve ikmali mümkün olmıyan kısımların ikinci veya üçüncü beş senelik programlara bırakılması, Belediye Meclisinin esbabı mucibeli kararı üzerine Dahiliye Vekâletinin tasvibine bağlıdır, hükmü yer almakta ise de; aynı kanunun muadil 9 uncu maddesinde yer alan, tasdikli imar plânlarına ve raporlarına nazaran yapılacak inşaata konulacak takyidî hükümler³, ikinci ve üçüncü beş senelik programa ithal olunan gayrimenkullere de işmal olunamaz.

Binaenaleyh; Belediye Yapı Yollar Kanununun 4 üncü ve 9 uncu maddelerine göre tanzim kılınan Talimatnamede yer alan imar plânında yeşil saha olarak ayrılan yerlerde bulunan arsalarda bir bodrum ve iki kata inşaata müsaade verilir şeklindeki takyidî hüküm, Belediye Yapı Yollar Kanununun sözü geçen beş ve yedinci maddelerinde tasrih edilen ilk beş yıllık programa alınmış gayrimenkuller hakkında kabili tatbiktir. (Sözü geçen Talimatname: madde 31, C bendi ve Bel. Yap. Yol. K. m. 5/I ve m. 7.).

Mezkûr takyidî hükümler ikinci ve üçüncü beş yıllık programa ithal olunan gayrimenkullere de işmal olunduğu takdirde, gayrimenkul mülkiyeti üzerindeki bir kısım tasarruf hakları önemli bir şekilde takyid edilmiş olacaktır. Yukarıda da, belirttiğimiz veçhile, Belediye Yapı ve Yollar Kanunu, böyle bir hareket tarzını teyit edecek bir sarahati ihtiva etmemektedir.

3) Belediye Yapı ve Yollar Kanununun 12/Haziran/1944 tarihli ve 4585 sayılı kanunla tadil olunan 9 uncu maddesi hükmü aynen şöyledir:

«Tasdikli imar plânlarına ve raporlarına göre tesis ve tevsi ve tanzim edilecek yol ve meydanların yanlarında yeniden yapılacak binaların nev'i, kat adedi, kat irtifai, asgari cephe genişliği, azami derinliği, inşa tarzı ve arsaların genişliği hakkında umumî mahiyette kararlar ittihazına Belediye Meclisleri salâhiyetlidir.

Belediye Meclislerinin bu kararları nahiye ve kazalarda Kaymakamın, vilâyetlerde Valinin tasvibinden sonra Nafia Vekâletinin tasdiki ile kat'ilesir.»

Belediye Yapı ve Yollar Kanununun bu maddesinin başlığı «Yol ve meydan üzerinde inşa edilecek binalar» ismini taşımaktadır.

Esasen Teşkilâtı Esasiye Kanununa göre, mülkiyet hakkı üzerindeki tasarruf hakları ancak kanunlarla takyid olunabilmektedir. (Teşkilâtı Esasiye K., m. 79.)⁴.

Mülkiyet hakkı bilindiği üzere, aynı hakların en kuvvetlisi olup malikine inhisarî bir şekilde bir tasarruf salâhiyeti bahşetmektedir. Burada malik, hem kullanma (usus), hem istifade (fructus) ve hem de istihlâk (abusus) tasarruflarını geniş ölçüde yapabilmektedir. Ancak, malikin mülkü üzerindeki tasarruf hakları mutlak değildir, sosyal zaruret ve icablar neticesinde bazı tahditlere uğramıştır. Teşkilâtı Esasiye Kanununun sözü geçen hükmüne nazaran mülkiyet hakkına, ancak kanunlar tarafından tahditler vaz'olunabilir. Aynı müşabih hüküm Medenî Kanunda da yer almaktadır.

Gerçekten, Medenî Kanun hükümlerine tevfikân, «Bir şeye malik olan kimse, o şeyden kanun dairesinde dilediği gibi tasarruf etmek salâhiyetini haizdir...» (M. K. m. 618/I. İsviçre M. K., m. 641/I)⁵.

Binaenaleyh, Belediye Yapı ve Yollar Kanununda, ikinci ve üçüncü beş yıllık programa alınan gayrimenkuller hakkında da takyidî hükümlerin tatbikine mütedair bir sarahat mevcut olmadığından, bunların, sözü geçen Talimatname hükümlerine istinad olunmak suretiyle mezkûr gayrimenkullere de işmal edilmesi mer'î hükümlere aykırı düşmektedir. Esasen, Belediye Yapı ve Yollar Kanunu, Belediyelere ikinci ve üçüncü beş yıl programına alınmış olan gayrimenkulleri icabında birinci programa ithal edilmek suretiyle istimlâk edebilmeleri imkânını bahşederek,

4) 20 Nisan 1340 (1924) tarihli ve 491 sayılı Teşkilâtı Esasiye Kanununun Beşinci Faslını teşkil eden «Türklerin hukuku âmmesi»nin 79 uncu maddesinde aynen şöyle bir hüküm yer almaktadır: «Ukudun, şayüamelin, temellük ve tasarrufun içtimaatın, cemiyetlerin ve şirketlerin hududu hürriyeti kanunlar ile musarrahtır.»

5) Keza, Medenî Kanunun 644 üncü maddesinde yer alan şu tahdidi hüküm de calibi dikkat bulunmaktadır. Bu hükümde: «Bir arza malik olmak, onu kullanmakta faydeli olacak derecede altına ve üstüne malik olmağı tazammun eder.

Kanuni takyitler müstesna olmak üzere bu mülkiyet, yapılan ve dikilen şeyleri ve kaynakları dahi şamil olur.» ibaresi yer almaktadır (İsviçre M. K. m: 667).

Fransız Medenî Kanununda mülkiyet şu şekilde tarif olunmuştur: «Kanun ve nizamlarla menedilmiş olan istimallerde bulunmamak şartı ile, mülkiyet, esyalardan en mutlak bir şekilde istifade ve onlarda tasarruf etmek hakkıdır.» (Fransız M. K. m. 544.)

Alman Medenî Kanunu da bu hususta şu hükmü ihtiva etmektedir: «Kanunun hilâfına sevk ettiği hükümler ile, üçüncü şahıslara ait hükümleri müstesna olmak üzere, bir malın maliki bu mal üzerinde dilediği gibi hareket edebilir ve sair herhangi bir şahsın en ufak bir faydalanmasına mani olabilir.» (B. G. B. m. 903.)

her iki tarafın menfaatlerini telif etmek cihetini de derpiş etmiş bulunmaktadır⁶.

Netice itibariyle mezkûr dâva üzerine Devlet Şûrası Altıncı Dairesince ittihaz olunan karar yukarıda kısa bir şekilde izahına çalıştığımız esaslara binaen, kanaatimizce isabetli bulunmaktadır.

B. K.

C) ADALET MAHKEMESİ KARARLARI:

Yargıtay kararlarının analizi

ORTAKLARIN MÜŞTEREK MALLARDA İNTİFA VE BU MALLARI İDARE HAKLARI

MK. m. 624, 625 627; HUK. m. 75.

Yar. I. H. 28.4.1951, No. 950/912.

Üsküdar mahkemesi kararı

Netice: Dâvalının mezkûr gayrimenkulde malik sıfatıyla oturduğu tarafların ifadeleri ve icra ve sair dosyalardan anlaşılmaktadır ve aynı zamanda icra dosyası ile de şimdi istenen Medenî Kanununun 624 üncü maddesine göre de açılan icra dâvasının reddi dolayısıyla ortada muhkem bir kaziye mevcuttur. Bundan başka tapu cevaplarından da anlaşılacağı veçhile bu gayrimenkulü müşterek mülkiyete kalbedildiği hakkında bir sarahat yoktur. Ancak hisseler hisse adedi bakımından tefrik edilmiştir. Kaldı ki Sara ve bunların çocuklarına bu gayrimenkulde isabet eden hisseler taksim edilmemiştir. Bu sebeptendir ki, bu gayrimenkulün tam bir müşterek mülkiyete kalbedildiği tezahür etmemektedir. Dâvacılar tam ve geri kalan hisselerin hepsi deyildirler. Yine tapu kayıtları ile anlaşılmaktadır ki 50000 hisse sahipleri

6) 7 Temmuz 1939 tarihli ve 3710 sayılı Belediye İstimlâk Kanunu bu hususta Belediyelere bazı salâhiyetler vermiştir.

Bu kanunun birinci maddesi hükmü şöyledir: «Belediye Kanununda yazılı, beldenin ve belde sakinlerinin medenî, sıhhi ve bedîi ihtiyaçlarının tanzim ve tesviyesi ve tehlikeden korunması için tesisat yapmak maksadı ile binalı ve binasız gayrimenkulleri, bu kanunda yazılı usuller dairesinde değer pahası peşin verilmek şartıyla istimlâke belediyeler salâhiyetlidir.

Kanunu Medenin kaynaklar hakkındaki hükümlerine riayet edilmek şartıyla belde dışından getirilecek suların kaynağı ve kaynaktan beldeye kadar geçeceği yerleri dahi lüzum görürse belediyeler istimlâk edebilir. Kanunu Medenin (668 ve 669) uncu maddeleri hükmü mahfuzdur.»

meçhul kalmıştır. Medeni Kanununun 624 üncü maddesinin sarıh hükümlerine göre de hissedarlar arasında gayrimenkulün kullanma tarzı ve şekli yazılı olarak tesbit edilmemiştir. Binaenaleyh bu bakımdan tahliye dâvasının mesmu olmaması iktiza eder. Bundan maada dâvalı hissedar sıfatı ile işgal ettiği fırının ciheti tahsisini ve gayrimenkulün mahiyetini değiştirmedikinden ve böyle bir iddia da mevcut olmadığından diğer hissedarların tahliye hakları olamaz.

Dâvacıların istinat ettikleri Medeni Kanununun 624 üncü maddesi ancak ziraat usulünün değiştirilmesi ve herhangi bir tamirat icrası gibi mühim olan idari tasarruflara makestir. Netekim Mustafa Reşidin bu maddenin şerhinde mütalâası böyledir. Binayı yıkarak yeniden inşa etmek tarlanın veya bağın arsaya kalbi gibi esas gaye ve intifa şeklini değiştirecek neviden olan tasarruflar halinde bütün hissedarların iştirakları lâzımdır» denmektedir.

Muhakkak olan bir cihet varsa o da, bu gayrimenkul aynen taksim edilmediğidir. Fırının her tarafında diğer hissedarların da iştirak ve hakları vardır. Dâvacıların işgali kabul edilebileceği gibi mülkiyetten doğan bir hak olarak dâvalının da işgali tabii hakkıdır. Ancak dâvacıların bu yolda tahliye dâvası ikame ederek dâvalının çıkmasını istemeğe hakları yoktur. Dâvacıların bu gayrimenkulden kullanmaktan ve faydalanmaktan mütevellit bir intifa hakları mevcuttur. Ve bunu talepte tabii haklarıdır. Dâvacılar böyle bir talepte bulunmadıkları için mahkememiz bu hususu teemmül etmemiştir. Dâvacılar vekili zarardan bahsetmiş ve bu zararın kendilerinin her hangi bir şekilde kazanamadıklarından doğduğu iddia(sı)... mahkeme zaptında izah edildiği veçhile halledilmiş olduğundan bu talebin de reddine ve dâvacılar vekili intifadan mahrum kaldığını ve dâvalının mani olduğunu ispat edemediğinden ve yukarıda yazılı olduğu veçhile dâvacılar vekilinin tahliye dâvasının kabulü ile rüyetine imkân olmadığından dâvasının reddine...

Yar. İcra ve İflâs D. 20.6.1950, E. 2088, K. 3036.

Temyiz edilen karar [*]: Hâdisede ilâma müsteniden tahliyesi istenen gayrimenkulde şağil de hissedar olduğu Tapu sicil muhafızlığının cevabî yazısından ve mübrez tapu senedinin tetkikinden anlaşılmasına ve tahliye ilâmının borçlu ile bir ilgisi bulunmamasına binaen Osman hakkında verilen tahliye kararının kaldırılmasına karar verildiği beyanından ibarettir.

Temyiz eden: Alacaklılar vekili avukat Hidayet Aydın.

Temyiz kararı: Temyiz olunan kararın gerekçesine alacaklılar vekilinin yerinde bulunmayan bozma dileğinin reddile kanuna uygun olan mezkûr kararın İcra ve İflâs Kanununun 366 ve H. U. M. Kanununun 438 inci maddeleri gereğince (onanmasına) ve aşağıda yazılı masarifin temyiz isteyen taraftan alınmasına 20/6/950 tarihinde çoğunlukla karar verildi.

Yar. IV. H. 2.10.1951, E. 6577, K. 5968

Müddei: Sare Recepoğlu, Ayşe Recepoğlu, Nurettin, Halilillah Hamdi, ve Hüseyin vekilleri avukat Hidayet Aydın.

M. aleyh: Osman Akçaoğlu vekili avukat Ferruh Dereli.

Dâva: Hâkimiyeti Milliye caddesinde eski 117, yeni 113 kapı sayılı fırının 189 66 5280 hissesinden 160,403450 hisselerini müvekkillerinin tasarrufu altında olduğu gibi hissedarların Keşişoğlu da 21 Kasım 950 tarihli muvafakatnamesi ile bu gayrimenkulün şağillerinden tahliye ile intifa etmeğe mezuniyet vermiş ve Medeni Kanu-

[*] Üsküdar İcra Hâkimliği kararı.

nun 624 üncü maddesi mucibince müşterek gayrimenkullerin idare ve istimal hakkı ancak hissedar ekseriyetini haiz olanlara ait bulunduğu halde dâvalı bu hakka sahip olmayıp hile ve desise ile fırını idare ve işgali altına almış olduğundan ve müvekkillerinin ekseriyet hisseyi haiz bulduklarından bahisle fırının tahliyesine ve iki bin on lira tazminatın tahsiline karar verilmesi isteminden ibarettir.

Karar [*]: Tafsilatı ilâmında yazılı olduğu üzere fırının her tarafında diğer hissedarların da iştirak ve hakları bulunmasına ve dâvacıların işgal hakları kabul edilebileceği gibi mülkiyetten doğan bir hak olarak dâvalının da işgali tabii olmasına ve dâvacılar vekili dâvalının müvekkillerini intifadan mahrum bıraktığını isbat edememesine ve tazminat istemi de yeminle halledilmiş bulunmasına binaen yerinde görülmeyen dâvanın reddine karar verildiğine dairdir.

TEMYİZ KARARI

Temyiz olunan hükmün gerekçesine ve tarafların dâva konusunu teşkil eden fırında müşterek oldukları birleşen dosyalarda mevcut tapu kâğıt örneklerinden anlaşılmasına ve fırında şağıl olan dâvalı da fırında hissedar bulunmasına ve dâvacıların adet ve hisse ekseriyetine sahip olduklarından bahsile fırının diğer hissedar dâvalıdan tahliye ve kendilerine teslimini istemeğe hakları bulunmamasına ve ancak intifadan menolundukları taktirde fırını istimal edenden hisseleri mukabili tazminat isteyebileceklerine ve müşterek gayrimenkulün üçüncü şahıslarla idarî münasebetlerinde Medenî Kanununun 624 üncü maddesi hükmünce adet ve hisse ekseriyetinin nazara alınması lâzım geleceğine ve olayda kesinleşmiş Yargıtay İcra ve İflâs Dairesi kararının bulunmasına binaen dâvacıların bu hususlara dokunan temyiz itirazlarının varit olmadığı gibi intifadan men edilmiş oldukları iddiasına dayanmıyan ve vukuu isbat ta edilmiş bulunmayan zarar isteklerine müteallik bozma dilekleri de yersiz görüldüğünden mümeyyiz dâvacıların bütün itirazlarının reddile usule ve kanuna uygun bulunan hükmün onanmasına karar verildi.

Mevzua dair tevhide içtihad kararı

Yarg. Tev. İç. G. K. 27.11.1946, E: 28, K: 15

Müşterek seyin kiraya verilmek suretile menfaatinden faydalanmak hususu MK. nun 625 inci m. si son fıkrasındaki temlik tasarruflardan olmadığı gibi 624 üncü maddesinde misal olarak gösterilmiş olan ufak tefek onarmalara ve ziraat işlerine de benzetilemeyeceğinden bunun sözü geçen 624 üncü maddenin 3 üncü fıkrasında yazılı tasarruflar çeşidinden mühim idarî bir tasarruf sayılması lâzım gelir.

Mühim sayılan bir idarî tasarrufu diğerlerinin haberi olmaksızın paydaşlardan birinin veya birkaçının yapmasına Medenî Kanun hükümleri müsait değildir. Kanun vazı bu tasarrufu ancak müşterek mülkün yarısından fazlasına malik olan ve sayı itibarile de çokluk teşkil eden paydaşların birlikte yapabileceklerini kabul etmektedir.

Bu şart bulunmadıkça paydaşlardan bir kısmının mühim idarî tasarruflardan sayılacak bir hususa dair yapacakları tasarruflar ötekileri ilzam edemeyeceği gibi üçüncü şahıslarla kendileri arasında da bir bağlantı husule getiremez. Eğer müste-

[*] Üsküdar Mahkemesinin zikri geçen kararı.

rek şeydeki mülkiyet haklarının mahiyeti ve bağıt yapmaya yetkilerinin derecesi hakkında üçüncü şahıslara yanlış malûmat vermiş veyahut sıfat ve yetkilerini saklamışlarsa bu haksız hareketlerinden dolayı onlara karşı haksız fiillere dair hükümler dairesinde bir mes'uliyet altına girmiş olurlar.

Kanun vazının mühim idari tasarruflar için koyduğu bu ehliyet şartının üçüncü şahıslarla yapılacak bağıtlara mahsus olup paydaşların birbirleriyle bu kabil-den yapacakları tasarruflara şümulü olmadığı yolunda bir tefsire her bakımdan kanunun metni ve ruhu müsait değildir. Çünkü, kiracının yabancı bir şahıs veya paydaş olması tasarrufun mahiyetini değiştiremez. Kira bağıtı paydaşlar arasında da yapılırsa bu bağıtı yapanlar yine mühim idari bir tasarrufta bulunmuş olurlar. Bundan dolayı kanunda tayin edilen çokluğu teşkil etmeyen paydaşların diğer paydaşlardan birile yaptıkları kira bağıtı taraflar arasında bir bağlantı vücade getiremez.

Yalnız iki kişi arasında yarı yarıya müşterek olan bir şeyin paydaşlarından birinin kendi payını diğerine kiralaması halinde kiralayan taraf kanunun tayin ettiği çoklukla olmamakla beraber, bu şekilde yapılan tasarruf bütün paydaşların birlikte yapmış oldukları bir tasarruf olması bakımından muteber sayılmak icap eder. Esasen kanun vazın bütün paydaşların birlikte her türlü tasarrufları yapabileceklerini bir asıl olarak kabul etmektedir. Bazı tasarrufları paydaşlardan her birinin ve bir kısım tasarrufları da paydaşlardan muayyen bir çokluk teşkil edenlerin yapabileceği hakkındaki hükümler aslın müstesnası olarak konulmuş hükümlerdir. Hilâfına sözleşme bulunmadıkça paydaşlar kanunun bu hükümleri dairesinde hareket etmek mecburiyetindedirler.

Paydaşlardan birinin müşterek şeyin gelir ve semerelerinden hissesine düşecek olan kısmı paydaşlarından birine veya üçüncü bir şahsa devretmesi hissenin kiraya verilmesi demek değildir. Böyle bir bağıt devralana ancak devreden hissesini şeyi idare eden paydaşlardan istemek hakkını verir. Rey ve idare hakkını vermez. Çünkü, rey ve idare hakkına malik olmak ancak o şeyde pay sahibi olmağa bağlıdır. Bir şeyde pay sahibi olmayanlar onun idaresi işinde rey vermek hakkına malik olamazlar.

Bir paydaşın müşterek şeyin aynındaki payını üçüncü bir şahsa veya paydaşlardan birine kiralaması esas bakımından da mühim olmayan tasarruflardandır. Çünkü, kiralayan sıfatını alan paydaş müşterek şeyi diğer paydaşlarla idare etmek mecburiyetinde olduğundan kira bağıtı ile üstlendiği borcu yani bağıttan maksut olan kullanmağa salih bir şekilde teslim borcunu ne paydaşına, ne de üçüncü bir şahsa karşı yerine getirmeğe ve kira müddeti içinde de bu halde bulundurmağa muktedir değildir. Hattâ o şey paylar sayısınca hisselerine ayrılmış ve her bir hisse paydaşlardan birinin kullanmasına bırakılmış olsa bile yine bunların ayrı ayrı mühim idari tasarruflardan olan kira bağıtı yapmağa yetkileri olamaz. Meğer ki, kanunun tayin etmiş olduğu çokluk veya bütün paydaşlar buna müsaade etmiş olsunlar. Aksi takdirde böyle bir kira bağıtının diğer paydaşları da bağlaması ve bu halde bu hisseye ait kira müddeti bitmedikçe diğer paydaşların MK. nun 627 nci maddesi mucibince haiz oldukları taksim ve şüyuun izalesini istemek haklarını kullanamamaları lâzım gelir ki, bu yolda bir tefsirin kanunun hükümlerine olduğu kadar hukukun esaslı prensiplerine de aykırı düşeceği açıktır.

Yukarıda yazılı düşünce ve sebeplerden dolayı müşterek mülkte pay sahibi olan müteaddit şahıslardan birinin kendi payı hakkında gerek yabancı ve gerek paydaşlarından birisile yapacağı kira bağıtının taraflar arasında bir bağlantı vücade getiremeyeceğine ancak iki kişi arasında müşterek olan bir şeyin paydaş-

larından birinin kendi payını diğerine kiralaması halinde bu kira bağının iki taraf arasında muteber bir bağlantı vücutte getireceğine 27/11/1946 tarihinde çoğunlukla karar verildi.

Yargıtay 2.10.1951 tarih ve E. 6577, K. 5968 no. lu kararına göre,

1) İştirak halinde bulunan bir malın tahliyesini dâva için bütün hissedarların birleşmesi lâzımdır.

2) İcra makamları tarafından bir icra takip safhasında verilmiş olan kararlar, mahkemede açılan dâvada kaziyei muhkeme teşkil eder;

3) Ekseriyet teşkii eden hissedarlar, ekalliyet hisseye malik olan bir hissedar, kendilerinin müşterek maldan intifa etmelerine mani olduğunu iddia ve isbat etmedikçe onun müşterek maldan şahsen intifa etmesine mani olamayıp, ancak zararlarını, isbat etmeleri şartile tazmin ettirebilirler.

Tasdik olunan Üsküdar Mahkemesi kararında iddiayı ret için temyiz kararında gösterilenlerden başka «hissedarlar arasında gayrimenkulün kullanma tarzı ve şekli yazılı olarak tesbit edilmemiş» olması, «dâvalı hissedar sıfatile işgal ettiği fırının ciheti tahsisini ve gayrimenkulün mahiyetini değiştirmedikçe, Medenî Kanununun 624 üncü maddesi ancak ziraat usulünün değiştirilmesi ve her hangi bir tamirat icrası gibi mühim olan idarî tasarruflara makes» olduğu, «dâvacıların» yalnız «bu gayrimenkulden kullanmaktan ve faydalanmaktan mütevellit bir intifa hakları mevcut» bulunduğu sebeplerine de dayanmıştı.

1 — Yargıtay 27.11.1946 tarihli içtihatları birleştirme kararında R. G. 21 Nisan 1946, haklı olarak, tebarüz ettirdiği gibi, «kanun vazının idarî tasarruflar için koyduğu ehliyet şartının üçüncü şahıslarla yapılacak bağitlara mahsus olup paydaşların birbirile bu kabilden yapacakları tasarruflara şümulü olmadığı yolunda bir tefsire her bakımdan kanunun metin ve ruhu müsait değildir. Çünkü kiracının yabancı bir şahıs veya paydaş olması tasarrufun mahiyetini değiştirmez.».

Gerçekten kanun hükmü mutlaktır. Müşterek bir malı idare tarzının iktiza ettirdiği işlemler bakımından münasebet tesis edilecek âkit bir hissedar olması ile yabancı olması arasında farkı izah eden hiç bir sebep yoktur.

Müşterek mülkiyette paydaşlık, paydaşa ancak kanunda yazılı yetkileri, yani, müşterek mülkten diğerlerinin haklarıyla telif edilebilmesi şartile intifa etmek ve müşterek mülkün tahsis edildiği cihetin değiştirilmesine mani olabilmek salâhiyetini verir.

2 — İcra mercilerinden verilen kararların esasa bakan mahkemede kaziyei muhkeme teşkil edip etmediği meselesini halle lüzum olmadan, diyebiliriz ki, hâdisede Yargıtay İcra ve İflâs Dairesinin tasdikına iktiran eden merci kararı sadece mahkemeden sadır olmuş bir hükmün dâvalıya karşı sonraki durumu itibarile icra edilemeyeceği hakkında olduğu için bu kararın mahkemeyi hiç bir bakımdan bağlamıyacağı şüphesizdi. Yargıtay İcra ve İflâs Dairesinin kararının mevzuu mahkemeden sadır olmuş bir hükmün dâvalıya karşı sıfatı değişmesi itibarile (kiracı sıfatının hissedar sıfatına çevrilmesi) icra edilememesi olduğu halde, sonradan ona karşı ikame edilmiş olan dâvanın mevzuu bir paydaşın yalnız başına ekseriyet hissedarlarının muvafakati olmadan müşterek maldan intifaa salâhiyeti olmaması, oradan tahliye edilmesidir. İddiaların birinde taraf kiracı, diğerinde paydaştır

HUK. 237 nci maddesine göre, ancak taraflar, mevzular ve sebepleri aynı olan bir meselede verilen karar kaziyei muhkeme olabilir.

İcra ve İflâs K. 30 uncu maddesine göre, üçüncü şahısların icra sırasında ileri sürdükleri bu kabil iddialar üzerine icra memuru hükmü icra edemez, lehine hüküm verilmiş olan kimsenin mahkemeye müracaat hakkı mahfuz tutulmuştur.

3 — Paydaşlardan her birinin ferden müşterek maldan intifa edebilmeleri, bu intifa diğerlerinin haklarile telif kabul etmesi şartına bağlıdır. Bir paydaşın müşterek maldan intifayı diğerlerinin haklarile telif kabul etmesi için o şeyden intifa hudutsuz olmalıdır. Bundan başka manevî ve ahlâkî sebepler de müşterek maldan bütün hissedarların aynı zamanda intifa etmelerine mani olabilir. Tabiatları birbirine zıt aralarında antipatik hisler bulunan kimselerin bir arada müşterek maldan intifa edebilecekleri kabul edilmesi hakikatte içlerinde en cessur olanın intifa etmesi, sınırları çekişmeye tahammül edemiyenin intifadan mahrum bırakılması neticesini doğurur.

Taraflar ferden ancak hüsnüniyet kaidesine göre çizilecek hudut içinde müşterek şeyden intifa edebilirler. Bir paydaşın müşterek mülkten intifayı diğerlerinin intifasına mani olup olmadığı hüsnüniyet ve ahlâk kaidelerine göre tayin olunur.

4 — Yargıtay kararına dâvacıların müşterek maldan intifalarına dâvalılar mani olduklarını iddia etmediklerini de gerekçe olarak göstermektedir. Asliye Mahkemesi ise böyle bir iddia ileri sürülmediğini değil, isbat olunamadığını kararın mucip sebepleri arasında göstermiştir.

Şu noktayı bilhassa tebarüz ettirmek gerekir ki, taraflar bir kanunî hükmün tatbikına esas olan noktaları ileri sürmüşler ise hâkim Türk kanunlarının re'sen de tatbiki kendine ait bulunduğu için bu noktalar

kanun bakımından iddiayı haklı gösterip göstermediğini sarıh bir talebe lüzum olmadan takdir eder. HMK. m. 75.

İsviçre Federal Mahkeme içtihadı ile bu görüşü kabul ettiği gibi, Türkiye Yargıtayı da 1944 de ittihaz ettiği bir tevhidî içtihat kararında (R. G. 25 Temmuz 1944) hâkimin bu vazife ve yetkisini tebarüz ettirmişti.

Müşterek mülk sahipleri arasındaki dâvada dâvacı ve dâvalı tarafın iddia veya ittifak ettiği vaziyete göre hepsinin müşterek şeyden intifa etmeleri imkânsız bulunmakta ise hâkim bu vaziyetin kanunî icaplarını kendiliğinden kabule mecburdur.

Binaenaleyh, dâvacıların intifadan menedildik diye açık bir iddiaları olmasa bile mevcut olup mahkemede münakaşa edilmiş olan şartlar dâvacıların da müşterek maldan intifalarına mâni ise mahkemenin kanunu re'sen tatbik etmesi iktiza ederdi.

Asliye Mahkemesinin dâvacıların intifadan menedildiği iddiasını isbat edilmemiş farz etmesi de hatalıdır. Gerçekten, isbat aklın bir hakikata kandırılmasıdır. Aklın hemen inandığı şeyler bedihi olup isbata muhtaç değildir. Hâkimin keşifte görerek edindiği kanaat delil olduğu gibi. İsbat varlığı nizalı olmıyan, veyahut şahitle veya diğer bir vasıta ile sabit olan bir hâdisenin zihin ameliyeleri ve istidlâl yolu bir vakıaya hâkimi inandırabilmekten ibarettir. Bahis mevzuu hâdisede dâvalının müşterek malda hiç kabilinden bir hissesi olduğu halde fiilen işgal ve intifa ettiği nizalı olmadığından bu işgal diğer hissedarların intifasına mâni olup olmadığı zihin ameliyesile tayin olunmak gerekir. Bir fırını aynı zamanda her biri kendi hesabına olarak ve birbirine tâbi olmayan bir kaç kişinin işletmeleri manen olduğu kadar maddeten de imkânsız olduğu hususî bir etüde, inceden inceye düşünmeye, zihin yormaya lüzum olmadan anlaşılabilirliğinden, kanunun ifadesiyle «mesaili mahsusa ve fenniye» de bahis mevzuu olmadığından, hâkim bilirkişiden oy almadan kanun hükmünü tatbik etmek gerekirdi.

5 — Müşterek maldan ekseriyet gibi ekalliyetin de intifa hakları olduğu noktaî nazarı doğrudur. Fakat, müşterek malın en fazla randımanla idare edilebilmesini temin için kanun onun idare tarzının tayinini ekseriyete bırakmıştır.

Ekseriyet müşterek malı idare hususunda haiz olduğu kanunî salâhiyeti suiistimal etmedikçe ekalliyetin onu idare tarzına katlanması zarurî olur. Hissedarların ekseriyeti müşterek malın idaresini en çok güvendikleri bir kimseye de bırakabilir. Ekalliyette kalan hissedarların ekseriyet kararına göre işletme ile elde edilecek kârdan hisse istemeleri tabiidir.

6 — Asliye Mahkemesi kararı bir hukuk prensibi olarak kabul edilirse, meselâ % 1 hisse sahibinin intifa tarzını değiştirmemek şartile müşterek maldan diğerlerin zararına intifa etmesi caiz olacaktır. Halbuki kanun her hissedara, ekseriyet mani olmamak şartile müşterek malda idarî tasarruf salâhiyetini vermektedir. Bir şerikin kötü idaresine her vakit ortaklar mani olabilirler.

7 — Hâdisede müşterek fırın evvelce kiraya verildiğinden, ortaklar arasında ittifak olmazsa ekseriyetle kiralamadan vazgeçilerek hissedarlar hesabına işletilmesi kararı verilebilir mi?

Bu bapta hissedarların ittifakı şart olsa bile her halde ortak malın kime, ne şartlarla, ne müddet kiraya verileceğini tayin ekseriyete ait olacaktır. Hakkında tahliye kararı verilmesi sebebiyle eski kiracının ekseriyete karşı, sıfatı değiştiğini ileri sürerek tercihan işletmek hakkı olduğunu iddia etmesi kabil olmaz.

KİRA BEDELİ - TAHLİYE

BK. m. 254

Yarg. H. G. K. 13.9.1950, Esas 3/165-67, Karar 47.

Kira akdinden sonra kiralanan şey satılırsa, müşteri kiracıyı kanunî ihbar müddeti içinde tahliye ettiremez, BK. 255.

Fakat bu müddet içinde kira bedeli âkit olan evvelki sahibine mi, yoksa, satın almış kimseye mi ait olduğunu kanun tasrih etmemiştir.

Yargıtay Genel Kurulu 13.9.1950 de oybirliği ile ittihaz ettiği kararda haklı olarak bu bedelin satan ve kira akdini yapmış olan ilk sahibine ait olduğunu kabul etmiştir. Gerçekten kira borcu akit ile doğmuştur. Alacaklının alacağı malını satması ile müşteriye intikal etmez. Satın alan kanunî ihbar müddetinde tahliye istiyemeyeceğine göre kiracı, işgali haksız olamayacağından ona karşı tazminat ile mükellef olamaz. İlk sahibi ihbar müddetinde gayrimenkulü işgal hakkı olduğuna göre, bu hakkını başkasına devir mukabili aldığı para da haksız değildir. Yeni malik eski sahibine işgal müddetine isabet eden kira nisbetinde az bedel ödemiş farzolunması tabiidir.

İstimlâk olunan bir gayrimenkulü işgal edenler hakkında da aynı hükümler yürütülür. Yargıtay Genel Kurulu, Borçlar K. ihbar müddetinde tahliyeyi kabul etmiyen bu hükmü âmme kanununa göre yapılmış istimlâklerde tatbik olunamayacağı içtihadındadır. Yargıtaya göre istim-

lâk edilen gayrimenkul istimplâk eden müessese namına tescil edilmesini müteakip kiralar istimplâk eden müesseseye ait olur.

İstimplâk ile mülkiyetin intikalinde, Borçlar Kanunu hükmünden müstesna olarak ihbar müddetinde kira bedelini, istimplâk eden müesseseye aidiyetini kabul için hiç bir sebep yoktur. Esasen istimplâk kiradan intifa kasdile olmadığı için evleviyet delili ile istimplâk edilmiş yerin ihbar müddetinde kirası âkit olan ilk sahibine ait olmak gerekir.

Borçlar Kanununun istimplâke dair hükümleri mahfuz tutması ihbar müddeti beklenmesine lüzum olmadan tahliye yapılabilmesine imkân verir. Fakat işgal devam ediyorsa bir kira istemesine hak vermez.

Dâva : Hazine adına tescil edilen binayı dâvalı tahliye etmişse de aylığı 28 liradan 7 ay ve 22 gün kira bedeli olan 215 lira 87 kuruşu dâvalı ödememiş olduğundan faizi ile birlikte tahsili istemine dairdir.

Hüküm : Tafsilatı tutanak ve ilâmında yazılı olduğu üzere, 7 ay 22 günlük kira bedeli olan 215 lira 87 kuruşun dâva tarihinden itibaren % 5 faizle birlikte dâvalıdan alınarak dâvacıya verilmesine dair verilen hüküm Yargıtay Üçüncü Hukuk Dairesince; dâvacı Hazinesinin temyiz dilekçesinde ileri sürdüğü itiraz yerinde olmadığından reddine, dâva olunanın temyizine gelince; kira akdinden sonra kiralanan gayrimenkulün dâvacı tarafından istimplâk edildiği anlaşılmasına göre Borçlar K. nun 254 üncü maddesi uyarınca gayrimenkulün yeni maliki, ihbar caiz olan miada kadar kira akdine riayetle mükellef olduğu için bu müddetin kira karşılığı mucire ait olacağı cihetle Hazinesinin dâva edilen kira karşılığını istemeye yetkisi olup olmadığı düşünülmemesinin dâvanın kabulü ile yazılı şekilde karar verilmesi yolsuz olduğu beyanı ile bozulmuş olmakla yeniden yapılan yargılama sonunda: Borçlar K. nun 254 üncü maddesindeki ihtar akidden sonra başkasının temellüğüne geçen gayrimenkulde kiracı ikametinin işgalde devamına aittir. Nitekim son fıkrasında yazılı istisnaiyet kamulanmış gayrimenkuller için bu ihbarın vücuduna lüzum olmadığını göstermekde bulunmuş, binaenaleyh olayda sözü geçen madde hükümlerinin tatbikini mecburi kılacak bir hal görülmemiş olduğundan ve saireden bahisle evvelki hükümde israra karar verilmiştir.

Temyiz kararı : Hukuk Genel Kurulunca; incelenerek; ısrarı kapsıyan son hükmün süresi içinde temyiz edildiği anlaşıldıktan ve dosyadaki kâğıtlar okunduktan sonra gereği görüldüğü düşünülür:

Kira akdinden sonra dâvacı Hazine tarafından kamulaştırılmış olan gayrimenkulün kıymeti sahibine verilerek Hazine adına tescil edildiği ve tescil tarihinden tahliye tarihine kadar işlemiş kiraların tahsili dâva olduğu anlaşılmasına ve Borçlar K. nun 254 üncü maddesinde «âmmenin menfaati için istimplâke dair olan hususî hükümlerin mahfuz» olduğu yazılı olup istimplâke dair hususî hükümleri ihtiva eden umumî istimplâk kararnamesinin üçüncü maddesi mucibince kamulaştırılan gayrimenkulün takdir olunan kıymeti tamamiyle sahibine verildikte mülkiyet haklarının sakit olacağı tasrih edilmiş bulunmasına göre olayda Borçlar K. nun 254 üncü maddesi hükümleri uygulanmayıp istimplâk kararnamesinin üçüncü madde-

sinin tatbik olunması lâzımgeldiği ve su suretle teşcilden sonra işliyen kira bedelinin Hazineye ait olacağı cihetle sulh mahkemesince eski hükümde ısrara karar verilmesi usul ve kanuna uygun olduğundan sözü geçen ısrar hükmünün onanmasına ve aşağıda müfredatı yazılı 200 kuruş temyiz ilâmı harcının temyiz edenden alınmasına 13/9/950 tarihinde oybirliğiyle karar verildi.

ARAZİNİN MALİKİ OLMİYAN KİMSE DEN HÜSNÜNİYETLE İKTİSABI

Yarg. 1. H. D., 22.3.1951 E: 8330 (İstanbul Asliye İkinci H.)

MK. m. 650, 931

Tapu kaydının doğru olmadığından şüphe etmeksizin kayıttan maliki olduğu anlaşılan kimseden bir gayrimenkulü iktisap eden kimse ona malik olur.

Yargıtay I inci Hukuk Dairesi Başkanının muhalefete ittihaz ettiği karara göre müşterinin iyiniyet iddiası ancak namına tapuda kayıtlı bulunan kimseye karşı ve ondan mülkiyeti iktisap etmiş olmak şartile dinlenir.

Başkan muhalefet şerhine göre ise dâvalının zilyetliği teessüs ettikten sonra, dâvacı adına tapuda kayıt yapılması onun hüsnüniyet iddiasına mâni olmaz.

Şişlide Polat aleyhine arsası üzerine gece kondu nevinden bir bina yapmış olduğundan hedmi müdahalesinin men'i talebile açtığı dâvaya karşı dâvalı, binanın mebni olduğu yer dâvacıya ait olmadığından dâvanın reddi ve dâvacıya aidiyeti takdirinde bina hüsnüniyetle yapıldığından ve kıymeti arsanın kıymetinden ziyade bulunduğundan bedeli mukabilinde arsanın namına tescilini bilmukabele talep eyleyerek... hüsnüniyetle bina yaptığı anlaşıldığından dâvacının dâvasının reddine ve binanın işgal ettiği yerin dâvayı müteakibe mucibince bedeli mukabilinde dâvalıya ve binadan hariç kısmın dâvacı uhdesinde ipkasına dair olmakla.. düşünüldü:

Karar : Hüsnüniyet iddiasında bulunan dâvalı tapuda kayıtlı yeri maliki bulunan dâvacıdan devir aldığı iddia eylemiştir. Dâvacının şahidi de inşaat yapmamasının dâvalıya ihtar edildiğini söylediği halde vaziyette tapulu yere bina yaptıran kimsenin MK. 650 nci m. de kasteddiği şekilde hüsnüniyetle hareket ettiğinin kabulüne imkân olmamasına ve dâvalıya bina yeri tahsis edildikten sonra dâvacının elinde kalan parçanın istimale salih olup olmadığına tahkik edilmemesi ve kabule göre dâvalıya tahsis edilen yerin ifrazına karar verilmesi zaruri olduğu düşünülmeyle hudut ve yüz ölçüsünü ihtiva eden muktazi krokinin bilirkişiye tanzim ve kıymetinin taktir ettirilmemesi yolsuz ve temyiz itirazlarının yerinde görüldüğünden... bozulmasına...

Başkan Ş. Özkutlunun muhalefet şerhi : Münazaalı yeri zilyedi İ. in 932 de H... ye devrettiği H... nin ölmesiyle mirasçısı olan dâva edilene kaldığı ve pek çok senelerdenberi bu yerin İ. H. ve dâva edilenin elinde bulunduğu şahadetle sabittir.

Dâvacı gayrimenkulü sonradan 946 da almıştır. Senelerdenberi kimsenin itirazına uğramadan gayrimenkule zilyet olan dâva edilene ihtimamsızlık isnat olunamaz. İyiniyet iddiasında bulunabilmek için taraflardan birinin öbüründen iktisapta bulunmuş olması da şart değildir; esasen dâva edilenin kötüniyeti ispat olunamamıştır ki, iyiniyeti hakkında kendisinden delil istenebilsin. Kaldı ki iyiniyetli olduğu da senelerce süren zilyetliği ve şahadetle sabittir. Hükümün onanması reyindeyiz.

Hâdisenin tafsilâtı karardan anlaşılamadığı için meselenin iktiza ettiği hükmü biraz afakî olarak izah ediyoruz.

I. Medenî Kanun 93 üncü maddede tapu sicil kaydında maliki olduğu yazılı bir kimseden tescile esas aolan akdin hükümsüzlüğünü bilmiyerek, iktisap edenleri himaye etmektedir. Bu hüküm namına tapu kaydı bulunmayan bir zilyetten iktisap edenler hakkında tatbik edilemez. Binaenaleyh, zilyetliği devir alan hüsnüniyet sahibi kimse hüsnüniyetini hakiki malike karşı ileri süremez.

II. Arazinin bir kısmına hüsnüniyetle bina inşası halinde bu kısım ifraz olunarak temlik edilebilmek için mütebaki kısımdan ekonomik bir istifade temin olunabilmesi, daha doğrusu kıymetini kayıp etmemesi gerekir. Aksi halde, inşaat sahibi teknil arsayı satın almak gerekir. Fakat, arsa sahibi istemedikçe, inşaat sahibinin teknil arsayı satın almak salâhiyeti kabul edilemez.

Arsanın ifraz olunarak kısmen inşaat sahibine temlikî yüzünden, geri kalan parçanın kıymeti azalırsa inşaat sahibi ayrıca onu da tazmin etmesi gerekir.

M. R. B.